49րդ ՏԱՐԻ   Թիւ 1187   Կ. ՊՈԼԻՍ   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ   11/24 ՄԱՅԻՍ 1905   19 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1325 – 11 ՄԱՅԻՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎ. ՀԱՆՆԷՍ Փ. ԳԱՅԱՔԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պօպը Ալի ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی سیاسی غزته در
صاحب امتیازی : اوهانس قره
اداره خانه‌سی بابعالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ   ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ   10 ՓԱՐԱ

ԱԼՔՈԼԸ ՉԻ ՄԵՌՆԻՐ

Ալքոլամոլութեան դէմ մղուած պայքարը ամուլ պայքար մըն է, և երբ Նիւ-Եորքի հարուստ գրասէրը՝ Թաւչանճեան՝ կ'ուզէ քայլ մը առնել անոր դէմ, այդ քայլը եթէ ոչ սխալ գոնէ ապարդիւն քայլ մը պիտի ըլլայ պարզապէս։

Ամէն տեսակ ուժ գործածուած է այդ քանդող ախտին դէմ, բայց ոչ մէկը յաջողած է, ո՛չ մէկը սպասուած յաջողուն արդիւնքը տուած է։ Այսօր բացուած գրիչի կռիւը, որուն վրայ այնքան յոյս կը դրուի աւաղ, անզօր, անջիղ և տժգոյն հատուած մը պիտի ըլլայ, նոյն իսկ նշանակութենէ զուրկ, քանի որ երկու երեք սխնակի խեղճ սահմաններն պրկումներուն մէջ նախ ինչ կարելի է ընել, երբ անդին ընդհանուր, լայնատէտ, հզօրագոյն և կանոնաւոր պայքարները անգամ ընկրկած են, թուչուններու պէս, որոնք ապակիին թափանցկութենէն խաբուած դուրս փախչելու տենդով կ'երթան կը զարնուին պատուհանին և կցարեկ կ'իյնան լքուած։

Բնապաշտ դպրոցը ամէնէն աւելի նշդրակեց այդ վէրքը։ Զոլա իր գործերուն մէջ կատաղի գոյներով գծեց պատկերը գինեմոլներու աւերուած, այլասերած և վատթարացած սերունդին։ Իրեն հետ և իրմէ վերջ ընկերաբան ճշմարիտ գրագէտներ իրենց միտքին ամէնէն վառ և գրիչին ամէնէն կորովի գոյներով վրձնեցին այդ ընկերային և մարդկային չարիքը, մեզի ամէնէն մօտ՝ ֆրանսական գրականութենէն խօսելով։ Հայ գրականութեան մէջ ալ փորձեր եղած են, աւելի ռուսահայոց մէջ և Շիրվանզադէ իր ամէնէն գեղեցիկ վէպերէն Քաոսը նուիրած է Բագուի գործաւորներուն ալքոլական և աղտոտ բարքերուն։

Գրիչի մարզէն դուրս, կառավարական արգելքներ և պատիժներ ալ դրուած են։ Բայց այսօր պատմութիւնը վաւը չքաշուիր նորէն խմելու, նորէ'ն պատժուելու։ Հակալքոլական ընկերակցութիւններ, տաճարներ, հաստատութիւններ եղած են և միշտ կան, որոնք թէ՛ խօսքով, թէ՛ գրիչով և թէ ձրի բաժնուած հրատարակութիւններով դիմադրած են ալքոլամոլութեան։

Բայց ինչ ձեռք բերուած է այս ամէնքէն. ոչի՛նչ, կատարելապէս ոչի՛նչ, — նպատակ մը որու ուղղուած է նաև այս օրերս հաստատուած մրցանակին աշխատութիւնը։

Նիւ-Եորքի մէջ 1000 փուռի դէմ 12,000 գինետուն կայ եղեր։ Շա՛տ բնական է աս, և եղբայր աւելի կամ պակաս նոյնն են ուրիշ տեղերու համար ալ։

Նախ հասկնալու է թէ ինչո՞ւ կը խմեն և ամէնէն աւելի ո՞ր դասակարգն է որ կը խմէ։

Հոս է բուն աղբիւրը չարիքին, որուն դարմանը ցրուած թեւերուն մէջ կը փնտռենք սխալ դատողութիւնով։

Վիճակագրութիւններու երկար ցանկին մէջ մտնելու հարկ չկայ, հաստատելու համար թէ ալքոլը ամէնէն շատ հոն կը սպառի, ուր գործաւորութիւն կայ, ուր աղքատութիւն կայ։ Այս աղքատութիւնը, թշուառութիւնը ալքոլին երեսէն քաղուած ցոյց տալը, հիմերը օդին մէջ շէնք մը կառուցանելու պիտի նմանէր։

Ինչո՞ւ կը խմեն. —

Կը խմեն հաճոյքի համար, կաղդուրուելու համար, ինքնամոռացութեան համար։ Այս երեքը այնքան զօրաւոր ամբողջութիւն մըն են, որ ոչ հացը կրնայ անոր տեղը բռնել, ոչ այլազան կերակուրները և ոչ ալ ընտանեկան կամ կնոջական ու և է հաճոյք։ Ալքոլը՝ անանկէն աւելի կազդուրիչ և կինէն աւելի հեշտաւէտ է։

Եւ ինչո՞ւ դատապարտել հէգ գործաւորը, որ կեանքի զրկանքներուն աշխատութեան չքթային տառապանքներուն, ընտանիքի տուայտանքներուն և իր անիրաւուած վիճակին մոռացութեան համար, իր բոլոր մխիթարութիւնը կը փնտռէ ալքոլի կախարդական բաժակին մէջ, իր հաճոյքը կը թողէ այդ գգլխիչ ըմպելիին խորը, և իր տխրութիւնները կ'ընկղմէ արբշռեցնող, խանդավառող այդ ոգիին ոլորտներուն գիրկը։ Եւրոպացի աշխատաւորը տասը ժամուան ընկճող աշխատութենէն վերջ, մէյ մը կը նայի իրեն ձեռքը հնացած վարձքին, քրտինքի և արիւնի գինին, որուն նուազութեան, ոչնչութեան առջեւ կրքոտ, արդար զայրոյթով մը կ'ըմբոստանայ իր մէջը տեսակ մը զգացում, կը պատկերանայ իր աչքին զաւկըներուն զրկանքները, կնոջը պահանջքները, և յուսահատութիւն մը կը պրկէ գինքը, հալածող, անվստահ յուսահատութիւն մը, ու կ'երթայ գլուխը ալքոլին զարնել, ալքոլին՝ իր միակ անկեղծ բարեկամին, որ իր միտքը կը բթացնէ, զգացումները կը պրկէ, խղճմտութիւնները կը փրփացնէ, անոնց տեղ գնելով գինովութիւնը, ինքնինքին անգիտակից, շուրջի տարրերուն անգիտակից, մոռացումի դիցուհիին գիրկը, որ կարօտ կուտայ իր ջիղերուն, արիւն իր երակներուն և հանգիստ քուն մը՝ խաւարին և դժբաղդ փշերներուն մէջ։ Այս Եւրոպացիին համար ինչ արժէք ունին այլ ևս ընտանիքը և զաւկըները։ Ինք զգացումի, սիրոյ սէր մարդ, երբ կեանքին գինովը կը տառի, ամէն շղթայի տակ կը մնայ, ամէն չարչարանք կը տանէ, երջանիկ ըլլալու համար, տխուր և ամօթոյ ապրելու համար, երբ իր այս ամէն անձնազոհ բարեպաշտութեան առջեւ նիւթական անխորտակելի կուռքը կ'աքացէ զինքը, այլ ևս ինչ ընէ զգացումը, ինչ ընէ բարութիւնը, զոր ինք ունէր և զոր կ'արժանալին, կը թոնուրին արտաքին պարագաները։ Այն ատեն կ'արհամարհէ ամէնքը, կը գինովնայ, կ'անքայուանայ, առաջ որ կինը կը հագցուր, այժմ ամէն գիշեր կը հարուածէ, կը զարնէ զայն, զաւակները կը նախատէ, կը վտարէ, և կը նետուի կատարեալ անասնականութեան մը, վայրենութեան մը հոսանքին մէջ։

Ահա՛ խելքերուն բուն ընթացքը։ Ենչել այս մարդուն քարոզ տալ ալքոլին աւերներուն, չարիքներուն և մահացու հետեւանքներուն վրայ, անոր թուքը, ժանտը հրաւիրել պիտի ըլլար մեր վրայ։ Ան որ կեանքը կ'արհամարհէ ինչ ընէ կեանքը, ան որ իր ֆիզիքական քայքայումին յանձնուած, կը լկէ ինքզինքը ալքոլին մէջ, ալ ինչ ընէ այն դալի աւետարանները, որոնց ավէկը, և իրակուր կաղդալ ինք մենէ գերադանցը գիտէ, երբ իր ալ փորը կուշտ, քէյֆը տեղը ըլլայ։ Իրերու վիճակը քիչ կամ շատ նոյնն է ամէն եւրոպական երկրի և ամէն դասակարգի համար, ըլլայ գործաւոր կամ արհեստաւոր, ըլլայ միջնակարգ կամ վերսակցիկ, սատիճանական տարբերութիւնով մը միայն իրարու հետ։

Արդէն երբ ակնարկ մը նետենք մեր շուրջը, պիտի տեսնենք թէ Թուրքիոյ մէջ անբաղդատելի կերպով նուազ է ալքոլամոլութիւնը, օտար, եւրոպական երկիրներու հետ զուգակշռելով։ Ասիկա ուղղակի արդիւնքն է մեր երկրին մէջ ամէն դասակարգի վայելած գիւրակեցութեան, հեշտ պայմաններուն և մանաւանդ ժամկալ և լռանական կեանքին։ Հացի պայքարը ջլատող հանգամանք մը չէ տուած ամէնէն զարգացած և քաղաքակիրթ կեդրոնին՝ Պոլսոյ մէջ, ուր անօթութենէ մարդ չի մեռնիր, մինչ Լոնտոնի կամ Փարիզի մէջ պատահած սովամահութեան դէպքերու լուրեր կը լսենք։

Եւրոպացի ընկերաբաններ և գիտուններ, անշուշտ նկատի առնելով այս պարագաները, — աղքատութեան երեւէն գործաւոր, աշխատող դասակարգին դէպի ալքոլամոլութիւնը և բարոյական ու մարմնական վատթարացում անկումը, ոճիրները, գողութիւնները և ընտանեկան տառապանքները, — լաւագոյն միջոցը համարած են բարելաւել այդ դասակարգին վիճակը։ Կառավարութիւններու կողմէ կանոններ կը քուէարկուին, որոնք բնականաբար երկնց գեղեցիկ արդիւնքները պիտի տան, մարդկութեան այդ զրկեալներուն քիչ մը արեւ ցոյց տալու, քիչ մը կեանքի հանգստութիւն և հաճոյքներ վայելել տալու համար։

Եւրոպայի մէջ կանոնաւոր ճակատումները, զրկեալ դասակարգին նիւթական բարելաւումը գլխաւորաբար, պիտի կրնան սահման մը մէջ առնել ալքոլամոլութիւնը։ Կանոնաւոր ճակատում մը՝ ոչ միայն նիւթական բարգաւաճումով, այլ նաև դաստիարակչութիւնով, նկարագրի զօրեղ կազմութիւնով և սկզբունքի մը հիմնական և համոզուած պաշտպանութիւնով։

Արդի սերունդը թէեւ նախորդէն աւելի կանխահաս ինչպէս ամէն հաճոյքներու նոյնպէս ալքոլի հաճոյքին մէջ, բայց նուազ անձնատուր է անոր և աւելի չափաւոր։ Սակայն ասիկա չենք կրնար նկատել իբր ուղղակի արդիւնքը դաստիարակութեան, քանի որ մեր հայերը աւելի ժուժկալ էին երբ մեր տարիքն էին դեռ։ Մանաւանդ որ ալքոլամոլութիւնը հոս չերթար բնաւ, ընդհակառակը, աւելի առաջ՝ կեանքի պայքարին հետ քայլ-եղբայր։

Դաստիարակութեան դերն ալ պէտք չէ ուրանալ։ Ճշմարիտ դաստիարակութիւն մը՝ որ տղուն նկարը դրոշմէ նկարագրիին զօրութիւնը, չարը գիտնալով չգործելու և գործել տալ զայն արհամարհելու, վտարելու կորովը։ Ալքոլին դէմ օրորոցէն պէտք է պայքարել, տղուն անկազմ երեւակայութեան մէջ վառելու է վախը այն քայքայումին, փճացումին, ապառումին և տառապանքներուն որոնք կը յաջորդեն ինչպէս ալքոլին՝ նոյնպէս ալ սեռական ընազդներուն և մոլութիւններուն չափազանց գործածութիւնէն։ Անմեղ շրջանի մը, Թօրշ խմորի մը մէջ առնուած զաւզափարը դիւրաւ չմոռցուիր, չտառեւբառուիր յետոյ, կեանքի բրտացումին մէջ։ Գաղափի զօրութիւն մը կ'ըլլայ ան, արթնցնող և զրող թևի մը, երբ անտառի ընթացք մը, անվարժ մոլորանք մը կայ փորձութեան տակ։

Քայքայող մոլութեան մը դէմ կռուիլ ամէնէն հաճելի բանն է և անոր անհետացումը ամէնէն բաղձալին։

Եւրոպացի ընկերաբաններ այնպէս կը կարծեն թէ ինչ որ ալ ըլլայ, ալքոլը չպիտի մեռնի բնաւ, և պիտի ապրի մարդկութեան հետ, մարդկութեան չափ, մինչեւ որ կենսաբանական յեղաշրջումով մը մարդկային խառնուածքին և կազմութեան անհաճոյ, անտարամալիր ըլլայ ալքոլի գործածութիւնը Եւրոպայի մէջ։ Ամէն ընդդիմադիր միջոց ապարդիւն պիտի ըլլայ, ամէն պայքար առանց արժեւորական զարմանի, քանի որ ալքոլը, — պէ՛տք է խոստովանիլ աս, — գինովութիւն կուտայ, գինովութիւն՝ կեանքի միակ հաճոյքը, ամէնէն անուշը, անխառն, ինքնամոռաց և ցնորական հեշտանքը զոր կրնան վայելել մարդիկ իրենց ներկայ ջղային և զգայնական զրութիւններով։

Յակոբ Տէր-Յակոբեան

* * *

ՄԱՆԶՈՒՄԷ

Հրատարակելով մեր խմբագրին յօդուածը, տարբեր եղանակով մը կուզած կ'ըլլանք ալքոլամոլութեան դէմ։ Ասով կը շեշտուի այն ծանր հանգամանքը թէ ալքոլամոլութիւնը անբուժելի մոլութիւն մըն է։ Արդ երբ անկէ վարակուող մը հազար դժուարութիւններով կրնայ հրաժարիլ, ինքնին յայտնի կ'ըլլայ թէ ինչ ասիճան աւերիչ և մահացու հարուած մըն է մարդկութեան։ Այս գրութիւնը հրատարակելով, գինեմոլները համոզել ջանալէ աւելի կ'ուզենք անոնց դժբաղդ կացութիւնը պարզել հանրութեան և դեռահասներուն առջեւ, որպէս զի չաբւքին մեծութիւնէն սոսկան ու քայլ մը իսկ չառնեն դէպի արբեցութիւն։ Շատեր, երբեւ մարսողական՝ ստամոքսի վրայ զաւակ մը խմելով, ուրիշներ ըմբիշին պատուէրը յարգելու համար ըմպելին՝ ջուրի խառնելով, ոմանք ալ այցելութիւններու պահուն առաջարկուած բաժակները չմերժելով սկսած են արբեցութեան, և այսօր այնչափի սերտիւ կապուած են անոր որմէ քայլ մը իսկ չեն կրնար հեռանալ։ Թէ՛ ուրախութեան և թէ վիշտի վայրկեանին անպաժան ընկերն է օղին, որմէ որ մը իսկ զրկուելով կը կարծեն խոմբարած ըլլալ իրենց առողջութիւնը։ Մեր նպատակն է զգուշացնել դեռ նորահասները չսիրելու ալքոլին գործածութեան, որմէ չպիտի կրնան բաժնուիլ յետոյ, տեսնելով իսկ սարսափելի իրենց ֆիզիքական և բարոյական քայքայումը։

Զրոյցներ

10 Մայիս 1905

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻՔՈՒԹԻՒՆ!

Եթէ առաջին անգամ ըլլար դիպուածը, որուն հանդիպելու անհաճոյ բաղդը ունիմ, չի պիտի մատնէի գրել զայն Մանզումէի օդասպաս էջերուն մէջ, որուն մեր պաշտօնեաներուն միակ հայելին ըլլալը համարձակութիւն կուտայ ինծի, արտայայտելու զգացած այն ցաւս, որու պատճառն է մեր եկեղեցիներուն մէջ ցոյց տրուած յոռի աւարքները հանդէպ ջերմեռանդութեան։

Պիտի հարցնէք անշուշտ թէ՛ ինչ է այն դիպուածը, որ այնչափ ցաւ կը պատճառէ ինծի. լաւ, ունկնդրեցէք։ Բայց նախ կ'ուզեմ ներկայացնել մեր պատմութեան գլխաւոր դերակատար միսսին, որուն միայն մէկ խօսքով հասկնալու համար, լաւ կ'ըլլայ երեւակայել կին մը, որ այր մարդու հագուստ հագած է և ունի պէսպէս որոնք չեմ գիտեր մուկերէ՞ն թէ ուրիշներէն կերուած ըլլալնուն համար կ'արժեն գրգռել ականատեսի օրիորդներու փափուկ զգացումը. ունի բանջարագոյն այտեր և մազեր եթէ ոչ ներկուած, գէթ կէտկիտուած ձեռն և կամ ճերմակ քօնֆեքթիի տրցակի մը։ Զեմ ուզեր զանց առնել միսսին պօնմուոր, բաստրսին և կիսուլաստրին հօշիկները։

Ցնոր պէտք է ներկայացնել երկրորդ դերակատարը, օրիորդ մը որ հագած է սեւեր, յարգելով Յիսուսի սուգը։ Կարճ հասակաւ, ճարմաւեկի մը չափ ալ խորամանկ, կլորիկ ալջիկ մը, որ իր անմեղ սոփեստութեան հետ միասին, եկած է վայելել Արեւելեայի յուզիչ երգեցողութիւնները, և կամ ուրիշ . . . ութիւնները։ Իբր պարկեշտ՝ իր հետ առած է իրմէ քիչ տարիքոտ տիկին մը։ Այսչափ բացատրութիւն այս բարի ծաղիկներուն մասին՝ բաւական սեպելով, անդրադառնանք խնդրոյն։

Արեւմտեայի առաւօտ մըն է. ինչպէս կ'ըլլայ՝ իմ ալ եկեղեցասիրութիւնս բանիլով, կը նետուիմ եկեղեցի ուր դիպուածը աչքիս առջեւ կը բերէ միսսին . . . Դ. Ն. որ կատուի մը պէս՝ անդին ասդին տեղափոխուելէ ետք, յարմար կը նկատէ ինքզինք ցուցադրել, այցելութեան և կիներուն մէջտեղ։ Շատ չանցնիր, բաց սավորութեան չափ կողմէն կը բռնին իր արբանեակները, որոնք կը չըջապատեն զինքը։ Նոյն վայրկեանին կը տեսնեմ իր մօտը այն օրիորդը որուն խօսքն ըրինք։ Ահա հոս կ'սկսի եւեղեցատալութիւնը, ճռչոն ըսելով խայտառակութիւնը։ Օրիորդը մերթ խնդալով, մերթ իր հասակ յօնքերը պտտելով կը նայի անդադար միսսին, որպէս թէ ապամանդի մը նայէր։ Այս վերջինն ալ իր կարգին գրգռուելով, մէկ կողմ կը հրէ իրենցներէն մի քանին, կ'երթայ կը կենայ օրիորդին քովիկը և կը սկսի յայտնել փոխադարձ իր զգացած սէրը։ Ալ գործը կարգին է, չորս կողմը կը նայի, գուցէ ուրիշներուն տեսութենէն զերծ մնալու համար։ Խնդմնքները տաքութիւնը կ'աւելնայ. չեն կրնար համբերել, կը հանեն իրենց քառաշրջանը և ժապէնը, կը հանեն ճակինականները և երբեւ նշան իրենց միութեան ինչ որ կ'ընէ մին, նոյնը կ'ընէ նաեւ միւսը, հարկաւ չէ՞ք երեւակայեր դղջալին և արջին խաղը։ Ասիկա խաղ չէ, այլ . . . ութիւն։

Խօսքը չերկարենք, շատ չանցեր, անոնց բոլորտիքը զանազան կիներն ու այրերը կ'խճողուին ամէն բանէ։ Օրիորդին կողմէ ընկերուհիներ կը նետուին խրատականներով բայց խօսքերնին բռանանին՝ խնդալին է կը տարմէհայ։ Ինչ օգուտ, օրիորդը խոլացած է, ու երեւն անգամ չգարձնեց։ Միսսին կողմէ ալ ընկերներ հոս չեն նեար խրատականներ տալու, ինչպէս «ամօթ է, շօրտալանիդ քիզ կը պայռէ» եայլն. բայց ասոնց ամէնուն ալ «լաւ»ը կը պատասխանէ միայն միսսը։

Ահա առանք տեղի կ'ունենան երբ անդին եկեղեցական արարողութիւններն են որ կը կատարուին և ոչ թէ Բեթղէհեմի Թատրոնին ներկայացումներ։

Իսկ ես աղուն արեւէս գլուխս ժողովեալ (?) կը մտածեմ լաւ զաս մը տալ որ ուզած ծաղկանոց ըլլալ ու չորալանծին, բայց դժբաղդաբար այդ պարտականութիւնը ինծի չվերաբերիր, կը խորհիմ, այլեւայլ պատճառներով։

Զարմանալին ան էր, որ հոն գտնուող բարեպաշտներն ալ կոյր էին կարեր։ Այս տխուր տպաւորութեան տակ կը մեկնիմ նոյն օրը եկեղեցիէն բարկութեննէս կէս-հիւանդ(՞) բայց կ'երեւայ թէ աս քիչ է եղեր, Ծաղկազարդի առաւօտ նորէն կը հանդիպիմ նոյն անձերուն, որոնք միեւնոյն խայտառակութիւնը կը ցուցադրեն։

ԴԻՏԱԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ» Մայիս 21ի խմբագրականէն

Մանչուրիոյ ռազմավայրին լուրի մօտալուտ ճակատամարտ մը կը ծանուցանեն։ Այն դէպքերը՝ որոնց մի հաստատուած է այս զօրավարութիւն ա՛յն աստիճանի հասած չէն որ երկ հակառակորդ ճակատներուն ընդհարո մը անհրաժեշտ ընեն, որովհետեւ մի չէ ցարդ ծանուցուածը ուրիշ բան եթէ ոչ՝ ճարոնական ձախ թեւին մէ ռազմաշարժում մը, ինչպէս յաճախ ռազմավարներ։ Բայց պէտք չէ զանց ընել նաեւ աս պարագան թէ Թեւի մը դ առաջ անցնիլը ընդհանուր յառաջխ դացութեան մը սկզբնաւորութիւնը նշանակէ վերջապէս։ Վերջին գործ ութենէն՝ Մուքտէնի ճակատամարտէ ի վեր երեք ամիս անցան, Ճարոնց ներուն համար բաւականաչափ ժամ նակամիջոց մը, կորուստներուն մէ ցուած բացուած ծակերը լեցնելու, յարձակողականին շարունակութեա համար ամէն ժամանակ պատրաստ մը հա տատելու։ Ժամանակի այս միջոցին մ Ռուսք որ աստիճան պատրաստուե են դարձեալ նոր ճակատամարտին հ մար. յայտնի չէ, բայց ճարոնական յ ռաջխաղացութեան սկզբնաւորութի նկատի առնելով, կրնանք ենթադր թէ Օեամա կ'ալեատի իր հակառակ դը յանկարծակիի բերել կարելի եղ ծին չափ անպատրաստ վիճակին մէ Ռուսը, երբ ճարոնական յարձակողա կանին շարունակութեան կը սպասո հիմա դարձեալ բուն խնդիրը ստ թէ Օեամա կրնա՞յ պատրաստ ըլլ նոր գործողութեանց համար. Բոլորով հարեւանցի դիտողութեամբ մը կը ստ տասխան պատասխանել մը կը տրո այս հարցումին։ Եթէ հիմա ալ իբր ճիշդ ընդունինք ճարոնական օգնակ զօրքերուն դէպի ճակատ հասնելը քանակութիւնը, այսինքն օրական 10 հոգի, Մուքտէնի ճակատամարտէն վեր Օեամա կրնայ առ նուազն 100,0 հոգի ստացած ըլլալ, ինչ որ հա նաբար կը բաւէ իր կորուստներ բացերը լրացնելու։ Եթէ այս եր ամսուան միջոցին ալ սիպերիական կաթուղին վրայ գործերը իրենց կ նոնաւոր ընթացքը ունեցան, ռուս կան բանակն ալ նո՛յնքան օգնակ զօրքեր կրնայ ստացած ըլլալ, ա՛ պէս որ երկու հակառակորդ բանա ներուն թիւը ա՛յսօր ալ ճիշդ ա՛յնպ կ'ըլլայ ինչպէս որ էր Մուքտէնի ճ կատամարտին ժամանակ։ Բայց պէ է ենթադրել թէ ճարոն ռազմավա վրայ իր աւելի նպաստաւոր կացութ նէն օգտուած պէտք է ըլլայ աւ թիւ մը ապահովելու, և Թուական ծանօթ առաւելութիւնը ստեղծելու լու համար։ Այս նկատումով հետև կար արդիւնք մը չկայ որ Ճարոնց նորէն սկսին իրենց յարձակողական

Ռազմագիտական կացութիւնն խորհուրդ կուտայ ճարոնցի վերջին հր մատարին գործողութեանց սկսելու, ժամանակը անօգուտ կերպով չվա նելու։ Եւրոպայի մէջ ռուս զօրան նութեան աւազմը աւելի խոշոր քան ճարոնականը, և հետեւաբար ո քան ժամանակ անցնի, ա՛յնքան աւ լի պարագաները կը նպաստեն Ռուս րուն թուական առաւելութիւն մը

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ   Թիւ 74

ԷՄԻԼ ՇԱՆՊ

ԴԼԻՊԻ ԲԵԻՆՈ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԴ.

ԴԼԻՊԻ ՀԷԼԻԲՍ ՎԵՐԱԴԱՐՁ

Օ՛հ, վերջապէս երկրի երեսը եղած էին ու հիմա իրենց քաշած ամբողջ տառապանքները վայրկեանի մը մէջ անհետացած էին գրեթէ։ Ամէն բան հաճելի կը թուէր հիմա ուղեւորներուն, որոնք չէին կրնար բռնութեան դէպքերը կեցուցութիւններն ու շնորհները վայելել։ Ուրախութիւնն ու ցնծութիւնը այն աստիճան անսկնկալ էր որ շատեր երազի մէջ կը կարծէին գիրենք և փորձեր կ'ընէին իրենց արթուն ըլլալը հաստատելու համար։

Մաքս Բանֆէլթ հոս ալ ցուցադրել սկսաւ իր զուարճասէրի անկիճելի տաղանդը, պահ մը գետին պառկեցաւ ու սկսաւ թաւալգլոր դառնալ մարգագետիններուն վրայ. ծաղիկները կը համբուրէր, լայն լայն շունչ կ'առնէր, կ'երգէր, ոտքի կը ցատքէր կը վազվզէր և վերջապէս խելքէ մաքէ չանցած ձեւեր կ'առնէր սրտին հրճուանքը բացատրելու համար։ Երիտասարդ ֆրանսացին այսչափով չգոհանալով փայտի կտորներ ու խոտեր ժողվեց գետնէն և զրպանի լուցկիովը կրակ տուաւ անոնց։ Վայրկենաբար բոցերը սկսան արծարծիլ, որոնց արձակած լոյսը կը ճառագայթէր ամբողջ շրջակայքին վրայ։ Իրաւ է որ ուղեւորներուն ամէնքն ալ ելեկտրական կանթեղներ ունէին իրենց գլխարկին առաջամասին վրայ, սակայն բոցերուն լոյսը հաճելի ու սիրուն տպաւորութիւն մը կը ներգործէր։

— Կրակը տեսա՞ք, գոչեց Մաքս, օ՛հ . . . կրակ բառն ալ աստանկ ըլլալու է, աչքը սիրեմ, այս լոյսը կարծես մարդուն սիրտը կը բանայ. օ՛հ սանկ քիչ մը շունչ առնենք. աղէկ որ գետնին տակէն ազատեցանք։ Ան ինչ պատուհաս ճամբորդութիւն էր. չխօսակը եթէ ինծի հնար, փոխանակ դէպի բեւեռ ճամբորդելու ուղղակի դէպի Բարիզ կը դիմէի. տեսնայի՛ք ինչ զուարճութիւններ, ինչ հաճոյքներ պիտի վայելէինք հոն։ Բայց ինչ որ է, հիմա ա՛ն նայինք որ նորէն աշխարհք եկանք, իրաւ յոգնած ենք, բայց տասնկ ձանձրացուցիչ ճամբորդութենէ մը մեր օձիքը ազատելէ ետք չխօսակը անտարբեր չենք կրնար կենալ. յոգնութիւն առնել ուզողը թո՛ղ քովս գայ. չէնք չնորհք պար մը սարքենք սրտը սրտեղը. ո՛վ գիտէ, կրնայ ըլլալ որ դարձեալ գետնին տակը մտնելու ստիպուինք, ուստի քանի որ առիթը ներկայացած է օգտակարապէս գործածենք զայն։

Մաքս Բանֆէլթ խօսքը չաւարտած սկսաւ պարի եղանակ մը նուագել բերնովը։ Երօտասարդ ֆրանսացին կորով ու աշխոյժ ներշնչած էր ուղեկիցներուն, որոնք ձեռք ձեռքի տալով շրջան պարել ու եր տաղ ցատկռտել։ Մաքս շարունակ կ'երգէր կը ծափէր ու կը ցատկռտէր, ընկերներուն ալ իրեն հետեւիլ հրահանգելով։ Ժամէ մը աւելի տեւեց պարը։

Արշալոյսը սկսած էր ծագիլ, տաս կ'ըլլար, Ճարտարապետ Սըր Սէմպըրն Ժէյլէթ և Բոլ Մարկոյթա անտառին եզերքը բարձր բլուրի մը վրայ կանգնած՝ կը պատրաստէին լայս աչքով դիտելու իրենց առաջին անգամ եղած այս երկիրը։ Երկար օրերէ ի վեր զրկուած էին բնութեան տեսարաններէն և արշալոյսը անոնց վրայ սքանչելի տպաւորութիւն կ'ընէր իր աստիճանական լուսաւորութիւնով։ Դէպ ի ծով քշուող մշուշները կամաց կամաց կը ցնդէին և հորիզոնին արեւելեան կողմը վարդագոյն ամպեր կը նշմարուէին։ Հիմա ամէնուն ալ սիրտը կը բաբախէր. արեւը քիչ ետք պիտի վայելէին ինչ որ երջանկութիւններու ամէնէն մեծը կը թուէր ուղեւորներուն համար։ Ալ պայծառ կերպով կրնային տեսնել իրենց գտնուած տեղը, ուրկէ մէկ քանի քայլ անդին հսկայ անտառ մը կար ստւարթափիտ ծառերով պաշարուած։ Զառիթափի մը վրայ եղած էին, ուրկէ սկսան նշմարել ծովը երբ մշուշները անհետացան անոր վրայէն։ Խոր հանդարտութիւն կը տիրէր միապաղաղ ծովուն վրայ, ո՛չ նաւ, ո՛չ շոգենաւ, ո՛չ իսկ նաւակ կը նշմարուէր հոն. ամէն կողմ առատութեան յստակ լռութիւնով մը պարուրուած էր. միայն անտառին թռչուններն էին որ իրենց անվերջ ճռլըտուքով լռութիւնը կ'ընդմիջէին։ Նաւաստիները յոգնած և ուժասպառ երկընցած էին մարգագետնին վրայ ու անհոգ անխռով իրենց շրջակայքը կը դիտէին։

Ճարտարապետը պահ մը ուշադիր նայելէ ետք, Բոլ Մարկոյթայի դառնալով,

— Ամէն պարագայի մէջ բաւական ժամանակ պիտի ստիպուինք հոս սպասել, ըսաւ, որովհետեւ ծովուն վրայ բնաւ հետք չկայ նաւու։

— Ես ալ ա՛ն կարծիքէն եմ պատասխանեց Մարկոյթա, մինակ թէ հոս վայրենիներուն ձեռքը իյնալու վտանգը կայ։

— Այո՛, ատոր համար ամէն կանխազգուշութիւն գործադրել անհրաժեշտ է. նախ մեր ուղեկիցները վեց ժամ թող հանգստանան, ետքը պէտք եղած բաները Հէլիբսէն հոս կը փոխադրենք։

— Քանի որ չենք գիտեր թէ ո՛րչափ հոս պիտի մնանք, պէտք է յարմ տեղ մը ընտրենք մեր բնակութե համար ու այս մօտով պատրաստ թիւն տեսնանք։ Փոքրիկ նաւակ չնել ամէնէն առաջին գործը պ ըլլայ մեզ համար, եթէ ասանկ նաւ մը ունենանք, հեռուն նաւ մը եր նալուն պէս կրնանք անոր դիմել օգնութիւն հայցել. մնաց որ ձուկ սալու համար ալ անհրաժեշտ է ինչ պիտի ուտենք հոս։

— Իրաւ է որ թէեւ վեց ամիս ւելու չափ պաշէն ունինք, բայց հեռութիւնը կը պահանջէ որ ձ չգպցնենք անոր ու ձուկով և որս դութեամբ հայթայթենք մեր ուտեստ հիմա դուք ալ վեց ժամի չափ հ գնաց ըրէ՛ք, ես կ'առանձնեմ կայա նին վրայ հսկելու հոգը։

— Դուք ալ հանգիստի պէտք նիք սակայն.

— Ո՛չ, հիմա այնչափ յոգնած ինչպէս Հէլիբսի մէջ կ'ընենք, հոս կարգով հսկողութիւն պիտի ըն Ամէն բանէ առաջ պէտք է հանգ տանանք հիմա։

(Շարունակելի)

...պաշտպանելու վերջապէս, եթէ ասոր համար ճարոնցիք ժամանակ ունին անոնց։ Իսկ, գործողութեանց դաշտը ո՛րքան երկարի, ռազմագիտական կացութիւնն ալ կամաց կամաց բայց անդադար կը դժուարանայ ճարոնի համար, մինչպէս որ վերջապէս յարձակողականը կրնայ անխուսափելի կերպով պաշտպանողականի փոխուիլ անոր համար։ Միայն Օեամա յարձակողականին մէջ միայն կրնայ յաղթական ըլլալ, որովհետեւ ներկայ պարագաներուն մէջ գործողութեան այս տեսակը միայն կրնայ արժեցնել համեմատական առաւելութիւն մը ռազմագիտական տեսակէտով։

Հետեւաբար, ճարոնական ընդհանուր յառաջխաղացման մը նոր լուրերը այլեւս իբրեւ անհաւատալի պէտք չէ նկատուին, ինչպէս մինչեւ հիմա։ Միայն խնդիր է գիտնալ թէ ներկայ գործողութեանց վայրին բոլոր մասերուն մէջ զինուորական շարժումներուն կը յարմարի արդի եղանակը, որ, ինչպէս յայտնի է, քանիցս վճռական դեր մը խաղաց այս պատերազմին մէջ։ Ընդունուած բոլոր լուրերուն նայելով, հիւսիսային Մանչուրիոյ մէջ գարունը սկսած է այս ամսուան մէջ։ Անձրեւները մերթ ընդ մերթ ճամբաները կ'աւրեն, բայց ընդհանրապէս խօսելով եղանակը ճիշդ հիմա աննպաստ չէ գործողութեանց համար։ Գետերը իրենց բոլոր բովանդակ հոսանքները ստացան։ Իրաւ է որ այս եղանակին կրնան նաեւ պատահիլ անկանոնութիւններ, որոնք կ'ազդեն գործողութեանց ալ կրնաւորութեան վրայ, բայց առանց նշանակելի յետաձգում մը առաջ բերելու։

Որովհետեւ երկու բանակաց գլխաւոր զօրութիւնները իրարմէ 50–60 քիլոմեթր միայն հեռի են, մինչ նախապահորդները գրեթէ շփման մէջ են իրարու հետ, ճարոնցիք յառաջխաղացութիւնը սկսելնուն պէս երեք օրէն վերջ կրնան հասնիլ ռուսական դիրքերուն վրայ, որոնք կը գտնուին Սիբինքայ կոչուած վայրին մէջ, ուր թերեւս մօտի վճռական ճակատամարտ մը, եթէ Լինէվիչ կռուելու դիտաւորութիւն ունի։

ԲՈՒՐՕԲՍԹԻՒՆ իր բարեկամներէն մէկուն նամակ մը գրելով, կը հերքէ այն լուրը թէ ինք խնդրած է իր հրաժարումը[?]։ Իրաւ է որ, կ'ըսէ, ինքզինքը տկար կ'զգայ, բայց կրնայ դեռ աշխատիլ։

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ թերթերը կը ծանուցանեն թէ կռիւը սկսած է Մանչուրիոյ ամբողջ ճակատին վրայ, և թէ ճարոնցիք ետ կը քշուին ռուսական յառաջխաղացումներուն առջեւ։ Ճիշդ առաջ ալ այս տեսակ լուրեր կը հրատարակուէին Ռուսիոյ մէջ, երբ ճարոնցիք հսկայ յառաջխաղացութիւններ կ'ընէին Եալուի, Լիաօեանկի և Մուքտէնի առջեւ։ Սլօվօ թերթին թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Չինացիներէ և ճարոնցիներէ խառն գունդ մը կը գործէ ռուսական ձախակողմին վրայ։ Անոնց դրօշներուն վրայ հետեւեալը գրուած է.— «Մեծին ճարոնի Արեւելեան Կամաւոր Ուժերը»։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀՆԴԿԱՉԻՆԸ ԵՒ ՃԱՊՈՆ.— Ֆրանսացի երեսփոխան Տըլօնքլ ծովէն ու ցամաքէն Հնդկաչինը պաշտպանելու միջոցները ապահովելուն վրայ կարեւոր յօդուած մը հրատարակելով Բըթի Փառիզիէնի մէջ, կ'ըսէ թէ ճարոն կրնայ քանի մը շաբթէն 100 հազար հոգի հանել Հնդկաչինու մէջ։ Թշնամին նպատակը կրնայ ըլլալ կա՛մ արշաւանք մը Թօնքինի Տէլթային վրայ, կամ խարիսխ մը գրաւումը Ս. Ժագ հրուանդանին վրայ կամ Սայկօնի գրաւումը։ Սայկօն կորսնցնելով, Ֆրանսա կորսնցուցած կ'ըլլայ իր դիրքը ծովային տեսակէտով։

Մ. Տըլօնքլ կը կանխատեսէ թէ ճարոնցիք Սայկօնի առջեւ պիտի պաշարեն Ֆրանսայի նաւային տկար ուժերը, և ծովուն տէր ըլլալով իրենց զօրքերը ցամաք պիտի հանեն Բամրանքի ծովածոցը և Տախօ նաւահանգիստը։ Պիտի տիրանան Աննամի ծովեզերքին, և յաջողութիւն մը հանելով քաղաքականօրէն մեծ ազդեցութիւն մը ձեռք պիտի բերեն Աննամցիներուն վրայ։ «Ծովու վրայ, կ'ըսէ Մ. Տըլօնքլ, մենք հազիւ տասը մարտանաւ պիտի ունենանք, որոնցմէ չորսը միայն արդիական և լաւ զինուած են, և նաւաստիներուն թիւն ալ 2500ը չանցնիր։ Ցամաքի վրայ պիտի ունենանք 39,000 զօրք, կամաւոր և օժանդակ գունդերն ալ հաշուելով, բայց այս զօրքերուն կէսը բնիկներէն բաղկացած ըլլալով ճարոնցիներէն նուազ կորովի և պատերազմական են, և զուրկ են խանդավառութենէ և զինուորական յատկութիւններէ։ Հնդկաչինի քանի մը օրուան մէջ արշաւողներուն ձեռքը պիտի իյնայ։»

Ասոր առաջքը առնելու համար Մ. Տըլօնքլ կ'առաջարկէ վերակազմել Ծ. Արեւելքի նաւատորմիղը, նաւային պաշտպանութիւններ և ցամաքի ամրութիւններ վերակազմել, նաւային խարիսխ մը ամրացնել Սայկօնի առջեւ, և նոր խարիսխներ հաստատել Բամրանք, Ալօնկ և Բուլօ-Քօնտոր ծովածոցներուն առջեւ, և ցամաքային զօրքերուն թիւն ալ աւելցնել։ Բայց առաջին անգամ պէտք է նաւատորմը վերակազմել, և ապա ցամաքային զօրքերուն թիւը 55,000ի բարձրացնել։ Մ. Տըլօնքլ այս ամենուն համար հետեւեալ ծախքերը կը նախատեսէ.— Թօնքինի ամրութեանց, ծովեզերեայ գծին պաշտպանողական կազմակերպութեան և զինուորութեան համար 110 միլիոն պէտք է ծախսել։ Հնդկաչինու շարժուն պաշտպանութեանց և Սայկօնի առջեւ խարիսխի մը հաստատման համար 70 միլիոն ֆր.։ Ալօնկ, Բամրանք, Բուլօ-Քօնտոր ծովածոցներուն, և Բրիթ Տախոի առջեւ խարիսխներու պաշտպանութեան համար 30 միլիոն ֆր.։

ՄԱՐՕՔԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Սթանտըրտ կ'իմանայ թէ Գերմանիոյ կողմէ Մարօքի մէջ բռնելիք ընթացքը մեծ մասամբ կախում պիտի ունենայ 1880ին Մատրիտի պայմանագրութիւնը ստորագրող Տէրութեանց յայտնած կարծիքներէն։ Այդ Տէրութիւնները, բաց ի Անգլիայէն, Ֆրանսայէն և Սպանիայէն զեկոյցներ ստացան Գերմանիոյ կողմէն, և ամէնքն ալ յայտարարեցին թէ համամիտ են «բաց դրան» քաղաքականութեան սկզբունքին, որ ապահովուած էր արդէն 1880ի Պայմանագրութեամբ։ Բայց «բաց դրան» գերմանական և ֆրանսական մեկնութիւններուն մէջ տարբերութիւն մը կայ. հետեւաբար անոնցմէ նոր փաստաթուղթ մը պիտի ըլլայ դարձեալ Գերմանիոյ և միւս Տէրութեանց միջեւ։ Բաց դրան ֆրանսական գաղափարը տեսակ մը Ֆրանսական թեւարկութիւն կ'ենթադրէ Մարօքի վրայ, առեւտրական հաւասար իրաւունքներ ապահովելով հանդերձ բոլոր Տէրութեանց համար։ Իսկ այդ բառին գերմանական մեկնութիւնը Մարօքի ամբողջական անկախութիւնը կ'ենթադրէ։ Գերմանիա հիմա կը հաւատայ թէ իր մեկնութեան համամիտ են ստորագրող Տէրութիւնները բաց ի Ֆրանսայէն, Սպանիայէն և Անգլիայէն, որոնք արդէն ընդունած են Անգլօ-Ֆրանսական Համաձայնութենէն առաջ եկած կացութիւնը։ Եթէ երբեք Գերմանիոյ պահանջումը այժ գտնէ միւս ստորագրող Տէրութիւններէն, անտարակոյս Գերմանիա պիտի չարտօնէ իր գործելու անկախութիւնը, և Մարօքի հետ բանակցութիւնները առաջ պիտի տանի առանց ֆրանսական քաղաքականութենէն ազդուելու։ Բայց եթէ Գերմանիա տեսնէ որ միւս ստորագրող Տէրութիւնները «բաց դրան» ֆրանսական մեկնութիւնը կ'ընդունին, որով Ֆրանսա առաւելեալ Պետութիւնը կ'ըլլայ Մարօքի մէջ, այն ատեն հաւանական է որ Պերլինի կառավարութիւնը ուղղակի բանակցութեանց պիտի սկսի Ֆրանսայի հետ, համաձայնութեան մը հասնելու համար։

⁂ Մէնիլիի համալսարանին մէջ քաղաքական գիտութեանց Բրոֆ. Տր. Վիրթ երկու առեւտրական գործակալներու ընկերակցութեամբ Բաղաղանքա գնաց, Մարօքի տնտեսական կացութիւնը ուսումնասիրելու համար։

⁂ Մայիս 21ին, կիրակի օր, ֆրանսական գնդակոծը Ֆասի մէջ չքեղ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Կոմս Թաթէնպախի, իր ընտանիքին և գերման պատուիրակութեան անդամներուն։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԽՆԴԻՐԸ.— Համէն կը ծանուցանէ թէ երբ Ֆրանսայի մէջ Տէրութեան և Եկեղեցիին բաժանումը վերջնականապէս իր լուծումը գտնէ, ինքնին դադրած կ'ըլլայ այն առաւելակի դերը, զոր Ֆրանսա կը վայելէր արտասահմանի կաթոլիկներուն մէջ իբրեւ անոնց կրօնական ներկայացուցիչը։ Բօնքորտային ջնջումը Ֆրանսայի այդ իրաւունքն ալ կը ջնջէ։ Արդէն 1877էն ի վեր բոլոր Տէրութիւնք հաւասար իրաւունքներ ունենալ կը կարծէին արտասահմանի իրենց կաթոլիկ կրօնաւորներուն վրայ։ Աւստրիա առաջին անգամ պնդեց գործնականապէս այդ իրաւունքին վրայ, և իրեն հետեւեցան հետզհետէ Գերմանիա և Իտալիա, մանաւանդ Գերմանիա, որ պետական կրօնին՝ բողոքականութեան պաշտօնեաներուն հաւասար պաշտպանութիւն և թեւարկութիւն կ'ուզէր ունենալ գերման կաթոլիկ կղերին գործառութիւններուն և միջազգային յարաբերութիւններուն վրայ։ Վատիկան ևս, Ֆրանսայի կրօնական պաշտպանին առթիւ իր բոլոր առանձնաշնորհները յայտնելու համար, այժ կուտայ արդէն Գերմանիոյ այդ պահանջման, և յայտնի է թէ Լէոն ԺԳ.ի վերջին օրերէն ի վեր, Վատիկանի և Գերմանիոյ յարաբերութիւնները մտերմական չեղած մը տեղի կ'ունենային, և Վիլհելմ կայսր թէ՛ հանդուցեալ և թէ ներկայ Պապին յարգանք ընծայելու յարմար ո և է առիթ ձեռքէ չէր փախցներ։ Արդէն Մէցի մէջ վերջերս Քօբ կարտինալին առջեւ խօսած իր ճառով Վիլհելմ Բ. հասկցուց թէ ի՛նչ հոգածութեամբ կը վարուի կաթոլիկներուն հետ, և բնաւ խտիր չի դներ բողոքական ու կաթոլիկ Գերմանացիներուն միջեւ, այլ անոր հպատակութեան միայն կը նայի։ Իրաւ է որ, ինչպէս ըսինք, ժամանակէ մը ի վեր արդէն իւրաքանչիւր հիւպատոս իր Պետութեան հպատակ կաթոլիկ կրօնաւորներուն գործերը և յարաբերութիւնները ինք կը կարգադրէր, բայց արտասահմանի բոլոր կաթոլիկ միաբանութեանց և անոնց դպրոցներուն վրայ տեսակ մը կրօնական պաշտպանութեան առաւելութիւնը ունէին Ֆրանսայի պաշտօնատարները։ Կաթոլիկական բոլոր հանդէսներու մէջ առաջին տեղը ֆրանսական Հանրապետութեան ներկայացուցիչին կը տրուէր, ինչպէս նաեւ եկեղեցիներուն մէջ խնկարկութեան և խաղաղութեան ողջոյնի պատիւը անոր կ'ընծայուէր։ Բօնքորտային վերջանալէն ետքը ֆրանսայի պաշտօնատարք կաթոլիկ եկեղեցիներէն ու վանքերէն հեռի պիտի մնան բնականաբար։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ, ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ.— Պերլին ղրկուելիք Ֆրանսական Պատուիրակութեան պետն է զօրավար Լաքրուա, ֆրանսական բանակին առաջին գնահատուած սպաներէն մին։ Ծնած է Կասսէլ, ֆրանսական Ֆլանտրի մէջ, և 60 տարեկան է։ Նախ ծառայեց հեռաւոր զինուորութեան մէջ և ապա անցաւ ընդհանուր Սպայակոյտին մէջ, հրամանատար եղաւ զինուորական վարժարանին, Սպայակոյտի պետի օգնական և 1901էն վերջերը Բ. կարգի զօրավար։ Հիմա Լիօնի զինուորական հրամանատարն է։ Ծովակալ տը Մասօլ 54 տարեկան է. 1900ին իբրեւ նաւապետ մասնակցեցաւ Չինական արշաւախումբին. անգլիացի ծովակալ Սէյմուրի զօրաբաժնին դէպի Բէքին արշաւանքին մասնակցեցաւ դեսպանատուները ազատելու համար, և այսպէս առիթ ունեցաւ գերման զինուորներուն գործակցելու։ Դեսպանական քարտուղար Կէյրմէն Մ. Տէլքասէի գլխաւոր օգնականն է։ Երեսփոխան Ֆրանսուա Աառկօ որդին է հանդուցեալ քաղաքագէտ և դիւանագէտ Էմմանուէլ Աառկոյի, որ 1848ին Մայիսէն մինչեւ Դեկտ. ֆրանսական Բ. Հանրապետութեան ներկայացուցիչն էր Պերլինի մէջ։ Կրտսերն Աառկօ իր հօրը քարտուղարն էր 1880ին Պեռնի դեսպանութեան միջոցին։ Յետոյ քանիցս կարեւոր պաշտօններով արտասահման ղրկուեցաւ։ Իր հօր մահէն վերջ երեսփոխանութեան ասպարէզը մտաւ։ Ֆրանսուա Աառկօ ծերակուտական Ժան Տիւբիւի փեսան է։ Ֆրանսական պատուիրակութիւնը Յունիս 2ին Պերլին պիտի ժամանէ։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍԵՐ ՈՒՂԵՒՈՐԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ.— Արտասահմանի թերթ մը ծանուցած էր թէ Վիլհելմ Բ. մտադիր է ի մօտոյ իր ուղեւորութեանց յիշատակները գրի առնել և հրատարակել։ Անցեալ օր Ն. Վեհափառութիւն այս լուրը պարունակող թերթը կարդալով, իր շուրջը գտնուողներուն դառնալով ըսաւ.— «Ասոր համար ժամանակ չունիմ»։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԴՈՀԱՑՈՒՄ ԿՈՒՏԱՅ ԱՆԳԼԻՈՅ.— Գերմանական նաւատորմը զօրացնելու կառավարական ծրագիրը ժողովրդական ընելու համար Ընկերակցութիւն մը կազմուած է Գերմանիոյ մէջ հաւանութեամբ Վիլհելմ կայսեր։ Անդամներուն թիւը 60,000ը անցած է։ Բայց վերջերս ընկերակցութեան գլխաւոր գործիչները հականգլիական ցոյցի մը կերպարանքը տուած ըլլալով անոր, Անգլիոյ կողմէ կծու դիտողութիւններ կ'ուղղուէին, և ա՛յս էր պատճառը որ անգլիացի կարեւոր ծովակալներ և նոյն իսկ պաշտօնական անձեր առիթ չէին փախցներ յայտարարելու թէ պէտք չէ որ Անգլիա թոյլ տայ գերմանական նաւատորմին զօրացումը հիւսիսային ծովուն մէջ։ Գերմանացիք սակայն Անգլիացիներէն վար չմնացին փոխադարձ յարձակումի ձեւին։ Հարիւրաւոր հականգլիական ճառեր արտասանուեցան Ընկերակցութեան առաջնակարգ անդամներուն կողմէ, և անոր վարիչները և հետեւողները հարիւրաւոր յօդուածներ հրատարակեցին անգլիատեաց թերթերու մէջ։ Ընկերակցութեան գործօն անդամ Կոմս Ֆօն Րէվէնլօվ միայն ինքը երեք հարիւրէ աւելի այդպիսի յօդուած հրատարակեց վերջին տասներկու ամիսներուն, և նախագահ և դերնախագահ Մէնկէզ և Բայմ զօրավարները աւելի կծու ակնարկութիւններ կ'ընէին Անգլիոյ դէմ հրապարակային բանախօսութիւններու մէջ։

Հակառակութիւնը երթալով ծանր հանգամանք մը կ'առնէր, մանաւանդ երբ, ինչպէս ըսինք, անգլիացի կարեւոր անձնաւորութիւններ հրաւէր կը կարդային իրենց կառավարութեան գործնական պատասխան մը տալ գերմանացի այդ Շովէնիստներուն։ Գերմանիոյ ծովային գործոց նախարար Ֆօն Թիրբից վերջերս հարկ տեսաւ Բայխստակի մէջ դատապարտել այդ ընկերակցութեան ծայրայեղ և վտանգաւոր գործունէութիւնը, և հիմա կայսրը ինք ալ հրապարակաւ նոյն դիրքը բռնեց այդ մարմինին հանդէպ։

Անցեալ շաբթու այդ Ընկերակցութեան տարեկան մէկ գումարման առթիւ նախագահը և դեր նախագահը հեռագիր մը ուղղելով կայսեր, իրենց անձնուիրութիւնը և հաւատարմութիւնը յայտնեցին և գերման ազգային նաւատորմին զարգացման համար մաղթանքներ ըրին։ Բայց փոխանակ սովորական շնորհակալութեան պատասխանի մը ընդունելու՝ որով Ն. Վեհափառութիւն իր դժգոհութիւնը կը յայտնէր Ընկերակցութեան գործունէութեան վրայ այնպիսի բառերով, որոնց արդիւնքն եղաւ այս թէ, երկու զօրավարներն ալ պարտաւորուեցան իրենց հրաժարականը տալ կայսերական այս տհաճութեան վրայ։ Անգլիական թերթերը գոհունակութիւն կը յայտնեն կայսեր այս կտրուկ ընթացքին վրայ, որով կ'ուզէ բանաւոր սահմաններու մէջ փակել նաւային ընկերակցութեան գործունէութիւնը, և չուզեր նոյնացընել զայն հակառակ ո և է ցոյցի հետ։ Ասով Գերմանիա յայտնապէս գոհացում մը կուտայ Անգլիոյ հանրային կարծիքին որ սկսած էր այդ Ընկերակցութեան դրութիւնը վտանգ մը նկատել երկու երկիրներուն բարեկամական յարաբերութեանց համար։ Արդէն գերման ժողովուրդին մէկ մասին կողմէ ալ հակակրութիւն կար անոր դէմ, որ պատճառ պիտի ըլլար տուրքերը աւելցնելու նաւատորմին ծայրայեղ յաւելման համար։

ՄՐ. ՉԷՄՊՐԼԷՆԻ փոքրագոյն փոքրիկն Չէմպրլէն անուն, Լոնտոնի մօտակայ գետակի մը մէջ լուացած պահուն խեղդուեցաւ։ Հէք տղան մէկ հատիկ զաւակն էր այրիացեալ մօր մը, որուն քով դեռ քանի մը օր առաջ վերադարձած էր այցելութենէ մը։

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ.— Երեսփոխան Մր. Ասքուիթ կրթական ընկերութեան մը առջեւ բանախօսելով, յայտարարեց թէ բովանդակ Անգլիոյ մէջ 66 վարժապետանոցներ կան 7,000 աշակերտներով։ Հաշուեւած է որ, ըսաւ, մեր տարրական դպրոցներուն վարժապետներէն չորսին մէկը միայն վարժապետանոցին մէջ աշակերտած է։ Մեր կրթական դրութեան մէջ յայտնի, ամէնէն տխուր պակասը ասիկա է, և դժուար է արդարեւ դարման մը գտնել։ Տեղական իշխանութիւնք տարրական դպրոցներ կանգնելու և պահպանելու և փոքրիկներուն համար վարժապետ ճարելու ծախքերով ա՛յն աստիճան բեռնաւորուած են որ չեն համարձակիր նոր տուրք առաջարկել, վարժապետանոցներ չատցնելու կամ բարեկարգելու համար։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 22 Մայիս.— Հօնկ Քօնկէն կը հեռագրուի «Տէյլի Քրօնիքլ»ի թէ ամսոյ 21ին հոն հասնող «Արգալի» շոգենաւին ուղեւորները յայտնեցին թէ հարաւային Չինաստանի ծովուն մէջ Բետրօ Պլանքօ կղզիին մօտ, զօրաւոր թնդանօթաձգութեան մը ձայներ լսեցին և տեսան որ Պալթիկի նաւատորմը կ'անցնէր Խաղաղականի մէջէն Պաշի նեղուցէն, որ Ֆորմոզա կղզիին և Փիլիպեանց Լուսոն կղզիին միջեւ է։

—Սէնթըրլ Նիւզի Հօնկ Քօնկի թղթակիցը կը հեռագրէ.— Կարեւոր լուր մը հասաւ հոս թէ Պալթիկի նաւատորմը անցեր է Ֆորմոզայի հարաւակողմը, այս կղզին և Պաշի կղզիներուն միջեւ գտնուող նեղուցէն։ Թղթակիցը կ'ըսէ նաեւ թէ Պալթիկի նաւատորմը յաջողեր է այս նեղուցէն անցնիլ, առանց յարձակման կրելու ճարոնական նաւատորմէն։ Ռուս նաւատորմը շարունակեց իր ճամբան դէպ ի հիւսիս։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Վայրկեանէ վայրկեան նաւամարտի մը կը սպասուի։

ՓԱՐԻԶ.— Րօժտէսթվէնսքիի նաւատորմին առաջապահ մարտանաւերէն մաս մը առջի օր խարիսխ նետեց Հայնանի ջուրերուն մօտ, բայց շատ քիչ կեցաւ հոն։ Նաւամարտի կը սպասուի։ Հօնկ Քօնկ հասած շոգենաւերու մարդիկը կը յայտարարեն թէ նաւամարտը արդէն սկսեր է, և թնդանօթաձգութեան զօրաւոր ձայներ լսուեր են Ֆորմոզայի նեղուցին բացերը, բայց ուրիշ ո և է հաւաստի տեղեկութիւն չկայ հաստատող այս լուրերը։ Նաւամարտը անցեալ շաբաթ տեղի պիտի ունենար, բայց ռուս նաւատորմը կասեցուց իր յառաջխաղացութիւնը դէպ ի հիւսիս, այն պատճառաւ միայն որ ծովակալ Րօժտէսթվէնսքիի վիճակը յանկարծ ծանրացաւ և ծովակալը անկողին ինկաւ։

—Թօքիօյէն կը հեռագրեն թէ Թօկօ ծովակալը, իր նաւատորմը Ճաչիմայի առջեւ խարսխած, Րօժտէսթվէնսքիի վրայ յարձակելու կը փափաքի։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերմանիոյ դահաժառանգին ամուսնութեան առթիւ Վիլհելմ կայսր ճառ մը պիտի խօսի օտար պատուիրակութեանց ներկայութեամբ, ջատագովելով Ծ. Արեւելքի մէջ հաշտութիւնը և Մարօքի խնդիրին խաղաղութեամբ լուծումը։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Րօժտէսթվէնսքիի բարեկամները կ'ըսեն թէ ծովակալին հիւանդութեան մասին եղած զրոյցները անհիմն են և թէ ընդհակառակը շատ քաջառողջ է։ Ուղեւորութեան պահուն սրտի ցաւէ կը տառապէր, բայց վերջերս բոլորովին ապաքինեցաւ։ Թէեւ քիչ մը ջղացաւութիւն ունի, սակայն կարեւոր բան մը չէ և ծովակալին համար յաջորդ մը նշանակելու պէտք չի տեսնուիր։ Արդէն Պիրիլէվ ծովակալն ալ Վլատիվոսթոքի հրամանատար կարգուած է միայն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիօյէ կը հեռագրուի թէ Ֆորմոզայի կառավարիչ և զինուորական հրամանատար Զօր. Հայաշի Բէլուն հասաւ։ Ֆորմոզայի ծովեզերեայ քաղաքներուն մէջ գտնուող ոչ-պատերազմիկ բնակիչները կղզիին ներսերը ղրկուեցան. ճարոնական թորփիլանաւերը պատերազմական գիծ մը կազմած են Ֆորմոզայի հարաւակողմը, և կ'սպասեն Պալթիկի նաւատորմին։

—Թօքիօյէ կը հեռագրուի Րոյթերի.— Զրոյց կայ թէ ճարոնցիք գրաւեցին չինական առագաստանաւ մը որուն մէջ կային բազմաթիւ ռուս սպաներ։ Ասոնք Վլատիվոստոքէ մեկնած էին հետազօտութիւն մը կատարելու համար։

ՓԱՐԻԶ.— Սայկօնէ կը հեռագրուի թէ Ծովակալ Ժօնքիէր քննութիւն մը կատարեց Աննամի ծովեզրը, հաստատելու համար թէ ամսոյ 14էն ի վեր ո և է պատերազմիկ նաւ եկած է այն տեղերը։ Ծովակալ Ժօնքիէր կը տեղեկագրէ թէ նոյն թուականէն ի վեր ո և է մարտանաւ տեսնուած չէ Աննամի եզերքներուն մօտ։

—Պալթիկի նաւատորմին դէպի Ծ. Արեւելք ճամբորդութեան միջոցին չէզոքութեան կանոններու վրայ խնդիր ծագած ըլլալով, բոլոր Տէրութիւնք կը փափաքին որ վերջնապէս վերաքննուին չէզոքութեան կանոնները։ Այս մասին արդէն բանակցութիւններ սկսեր են ծովային մէկ քանի Տէրութեանց միջեւ, բայց վերջնական կարգադրութիւնը թողուեր է ճարոնական և ռուսական նաւատորմերուն միջեւ տեղի ունենալիք նաւամարտէն ետքի։ Այս նաւամարտը տեղի ունենալէ վերջ համաժողով մը պիտի գումարուի վերջնապէս որոշելու համար չէզոք ջուրերու սահմանի և պատերազմական արգիլեալ նիւթերու խնդիրը։

ԹՕՔԻՕ (Պաշտօնական).— Թշնամի ջոկատ մը պաշարողական շարժում մը ի գործ դրաւ Զանկյանէ դէպ արեւելք 10 մղոն հեռու անխահանքին մօտերը գտնուող մեր առաջապահ դիրքին դէմ, բայց ետ մղուեցաւ մեր զօրքերէն։ Թշնամի ուրիշ ջոկատ մը մտաւ Երեքլիտուաօ գիւղը, կրակի տուաւ զայն և ետ քաշուեցաւ։ Ռուս հեծելազօրայ ջոկատ մը ամսոյ 20ին յարձակեցաւ Դամնչէ-ի վրայ, Լիաօհօ գետին աջ եզերքը Ֆաքումէնէ 13 մղոն հեռու դէպի հարաւ արեւմուտք, բայց մէկ քանի ժամ տեւող կռիւէ մը վերջ ետ նահանջեց անկարգօրէն, դէպի հարաւ արեւմուտք, թողլով 300 մեռեալ և վիրաւոր կռիւի դաշտին վրայ։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ (Պաշտօնական).— Սպարապետ Լինէվիչ կը հեռագրէ կայսեր.— Ամսոյ 18ին ռուս ջոկատ մը մօտեցաւ Շանոզէի, բայց յարձակում կրեց բազմաթիւ ճարոնցիներու կողմէ։ Ռուս երկու ջոկատներ առաջ խաղացին մանտարինեան կառուղիէն և ետ մղեցին թշնամին՝ գրաւելով Բաքէ և Քատաօ կիրճերը։ Ամսոյ 21ին մէկ քանի հեծելազօրայ ջոկատներ կը գտնուէին երկաթուղիի գծին արեւելեան կողմը. անոնցմէ մէկը բաժնուեցաւ միւս ջոկատներէն՝ հետազօտութիւն մը կատարելու համար, և Շանոզի գիւղին մօտ հասաւ, բայց ճարոնական մեծ ուժեր որ պահուըտած էին հարաւի անխահանքերուն մէջտեղ, յանկարծ յարձակեցան մեր ջոկատին վրայ որ ստիպուեցաւ ետ քաշուիլ մէկ քանի հոգի կորսնցնելէ վերջ։ Շանոզի մանտարինեան կառուղիին վրայ սկսան առաջ խաղալ մերինէ երկու զօրաւոր ջոկատներ, և թշնամի հեծելազօրքերն ու հետեւակազօրքերը դուրս հանուեցան մէկ քանի դիրքերէ, գրաւեցին Բաշիի և Համատէնկի ձորերը, Մանչօնաիի արեւմտեան երկայնութեամբ։ Զօր. Մաչչէնքօփի ջոկատն ալ յաջողեցաւ Գաալյօն գտնուող թշնամի յառաջապահները վտարել իրենց դիրքերէն։

—Ռուս հեռագրական գործակալութեան թղթակիցը կը հեռագրէ Կունչուլինէ.— Ճարոնցիք զօրաւոր թնդանօթաձգութեամբ մը յարձակեցան Ռուսաց ձախ կողի յառաջապահներուն վրայ և յարձակումներ գործեցին նաեւ Հանքնանկի ուղղութեամբ։ Մեր զօրքերը յաջողութեամբ կը դիմադրեն։ Կռիւը դեռ այսօր կը շարունակուէր։ Թշնամի հեծելազօրայ գունդ մը պաշարողական շարժում մը ի գործ դրաւ Տալացաօ կայարանին մօտերը, բայց այս յանդուգն գործողութիւնը չյաջողեցաւ և ճարոնցիք չորս կողմէ պաշարուելով ստիպուեցան անձնատուր ըլլալ։ 98 հոգի էին։ Ըսին թէ ճարոնցի սպարապետը պաշտօն տուած էր իրենց քննութիւն մը կատարելու կեդրոնին կողմը Ռուսաց ունեցած ուժին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ռէյթէրի Մանչուրիոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ճարոնցիք իրենց զօրքերը շարած են Ռուսաց երկու կողերուն դիմաց։ Ճարոնցիներուն կեդրոնը անշարժ կը մնայ։ Այսպէս եղաւ նաեւ վերջին մեծ ճակատամարտին ժամանակ։ Հետեւաբար այնպէս կը հետեւցուի թէ ընդհանուր ճակատամարտ այս օրերս պիտի սկսի։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Բօրթ Արթուրի անձնատուութեան քննիչ յանձնաժողովը կը քննէ պաշարման և անձնատուութեան գրութիւնները։ Ստէօսէլի դէմ ամբաստանութիւնները կը շատնան։ Զօրավարը ուժգին կերպով ինքզինքը կը պաշտպանէ և կ'ըսէ թէ Բօրթ Արթուրի բոլոր ամրութեանց տրամադրելի միջոցները համապատասխան չէին ժամանակին պահանջումներուն։ Յանձնաժողովը շատ գործ ունի ընելիք և կը կարծուի թէ քննութիւնը մինչեւ աշունէն առաջ պիտի չաւարտի[?]։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ֆրանսական դեսպանը գերման դահաժառանգին յանձնեց Մ. Լուպէի ինքնագիր մէկ նամակը և նուէրները, որոնք են Սէվրի երկու չքեղ զարդանօթ և Կօպլէնի գորգ մը։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Բասիչի դահլիճը հրաժարեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Երեսփ. Ժողովին մէջ, 1906ին գումարուելիք գաղթային համաժողովին մասին Մր. Պալֆուրի յայտարարութենէն ետքը, Սըր Քէմպպէլ Պէնրմէն պահանջեց նիստը յետաձգել, ուսումնասիրելու համար վարչապետին պատասխանը, որմէ կը հետեւցուի թէ դահլիճը փոխած է քաղաքականութիւնը։ Ազատականներու պետը յետոյ բացատրութիւն ուզեց Մր. Պալֆուրէն, որ խուսափեցաւ պատասխանելէ, որով ազատականները մէկ ժամ շարունակ մեծ աղմուկ յարուցին։ Ասկէ վերջն էր որ դեր-ատենապետը ծանոյց նիստին յետաձգումը։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման թերթեր նպաստաւոր կը խօսին այն լուրին վրայ թէ ֆրանսական պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկուի դահաժառանգին ամուսնութեան։ Կը յուսան թէ Ֆրանսայի որոշումը գոհունակութեամբ պիտի ողջունուի և ապացոյց մը պիտի նկատուի այն արժէքին զոր Ֆրանսա կ'ընծայէ Գերմանիոյ հետ լաւ համաձայնութեան մը պահպանման։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պօմպայէն կը հեռագրեն թէ Յունուար 1էն Ապրիլ 29 Հնդկաստանի մէջ ժանտախտի զոհերուն թիւն է 687,705։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՀԱՊԷՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Հապէշիստանի Մենելիք կայսեր կողմէ մայրաքաղաքս գտնուող Պատուիրակութեան անդամներէն Զօր. Աթօ Մարիամ երէկ ժամը 10½ին Պատրիարքարան գալով, այցելեց Ս. Պատրիարք Հօր, ինչպէս խոստացած էր։ Հապէշ հիւրը առաջնորդուեցաւ ընդունելութեան դահլիճը, ուր օշարակներով և սիկառէթներով պատուասիրուեցաւ և ֆրանսերէն լեզուով տեսակցեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր հետ։

Զօր. Աթօ յետոյ հրաժեշտ առաւ Ս. Պատրիարք Հօրմէն և առաջնորդութեամբ Փոխանորդ Սրբազանին և քահանաներու իջաւ Մայր եկեղեցի և ուղղակի դէպ ի Աւագ խորանը երթալով համբուրեց Աւետարանը և խաչանիշը։

Հապէշ պատուիրակը դատ դատ այցելեց Մայր տաճարը եւ յարակից եկեղեցիները, մտաւ միրոնօթեան աւագանին մատուռը, ուր պահ մը կեցաւ և հարցումներ ուղղեց Փոխանորդ Սրբազանին Հայ եկեղեցւոյ միրոնօթեան ձեւին մասին։ Զօր. Աթօ Մարիամ աչքէ անցուց նաեւ Մայր տաճարի գաւիթին մէջ գտնուող պատրիարքական գերեզմանատունը։ Ծէվահիրճեան Սրբազան ֆրանսերէն լեզուով միշտ կը պատասխանէր հապէշ հիւրին հարցումներուն, որ մեկնեցաւ եկեղեցիէն իր շնորհակալութիւնները յայտնելով փոխանորդ Սրբազանին։

Ս. Պատրիարք Հայրը այս առթիւ Զօր. Աթօ Մարիամի յանձնեց պատրիարքական օրհնութեան և շնորհակալութեան կոնդակ մը, ինչպէս նաեւ երեք հատ ոսկեզօծեալ թանկագին Հայ եկեղեցւոյ գիրքեր, մատուցանելու համար Վեհ. Մենելիք կայսեր։

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1.— Յանձնաժողովը տեղեկացաւ Մշոյ առաջնորդարանէն ղրկուած այն ցանկին՝ որով առաջնորդարանը, տեղւոյն աղքատներուն համար ղրկուած նպաստի գումարը բաշխած էր։

2.— Յանձնաժողովը տեղեկանալով որ Պէյքէի գերմանական որբանոցի նկատմամբ նոր կարգադրութիւններ տեղի պիտի ունենան վարիչ մարմնոյն կողմէ, հարկ դատեց նոյն պաշտօնարանէն որբերու վիճակին նկատմամբ մանրամասն տեղեկութիւն առնել և Թէլեան ու Գայսէրեան էֆէնտիներուն յանձնեց Պէյքէի Տ. Ստեփանոս քահանային հետ այցելել նոյն որբանոցը և քաղել կարեւոր տեղեկութիւնները։

3.— Խիզանի Ս. Խաչ վանուց որբանոցի Հոգաբարձութիւնը հաղորդած ըլլալով որբանոցի 1904—1905 տարւոյ տարեկան հաշուեցոյցը, յանձնաժողովը քննեց զայն և որոշեց հաշուական ինչ ինչ կէտերու վրայ, բացատրութիւն առնել Հոգաբարձութենէն։

4.— Յանձնաժողովը կարդաց մէկ քանի վիճակներէ հասած կարօտութեան գրեր և անօրինեց անոնց մասին պէտք եղածը։

5.— Ատանայի առաջնորդ Տ. Մուշեղ Ծ. վրդ. քանի մը կարօտ գիւղերու դպրոցներուն համար խնդրած էր ամսական նպաստի գումարներ յատկացնել։ Յանձնաժողովը նկատելով որ նպաստից սնտուկէն ամսական 30 ոսկիի գումար մը սահմանուած էր Կիլիկիոյ գիւղական դպրոցներու և Ս. Կաթողիկոսին յանձնուած էր բաշխումը սահմանել, որոշուեցաւ յանձնարարել Տ. Մուշեղ վրդ.ի իր խնդիրը ներկայացնել Ն. Ս. Օծութեան։

6.— Պայազիտի առաջն. տեղապահ Տ. Եմմանուէլ վրդ. ղրկած էր Պատրիարքարան իր բաշխած նպաստներու փոխարէն նպաստընկալներէ ստացած ընկալագրերը։ Յանձնաժողովը կատարուած գործողութեանց կանոնաւորութեանը համար իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

7.— Պէրուդէ հասած գրերէ յանձնաժողովը տեղեկանալով որ տեղւոյն գերմանական որբանոցը այս տարի ևս 13 որբուհիներ ունի շրջանաւարտ և կը խորհուի զանոնք ուրիշ տեղ փոխադրել, որոշեց խնդրել նոյն որբանոցի տեսչուհիէն որ պէտք եղած դիւրութիւնները ընծայէ, որբուհիները ուղղակի իրենց ծննդավայրը ղրկելու մասին։

ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ Սնտուկի Հոգաբարձութիւնը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով։

1. Ուսուցիչներէ և ուսուցչուհիներէ ոմանք թէ Ս. Պատրիարք Հօր և թէ Հոգաբարձութեան իրենց մատուցած խնդրագիրներովը օժանդակութիւն կը խնդրէին։ Հոգաբարձութիւնը նկատողութեան առաւ զանոնք և անոնցմէ մէկ քանիին խնդրագրին նկատառումը վերապահելով իրենց ներկայութեան, միայն ամսական քսան ղրշ.ի նպաստ թոշակ մը սահմանեց ծերունի և աչքէն տկար Անդրէաս Յովհաննէս Մէլէքեան ուսուցչին, սկսեալ ներկայ Մայիս ամսէն։ Նոյնպէս ուսուցիչ մը ծայրայեղ թշուառութեան մատնուած և անոր կինը իր հինգ հատ փոքրիկ զաւակները ապրեցնելու համար խնդրած ըլլալով դիւրութիւն մը ընծայել իրեն արդիւնքի վերաբերեալ գործեր գտնելու, Հոգաբարձութիւնը անոր ևս չորս ամս. ոսկի նպաստ մը սահմանեց։

2. Արամ էֆ. Գարամանեան ի Նըպաստ Օգնութեան Մնտուկին Պատրիարքական կոնդակով իր ձեռամբ կատարուած հանգանակութեան հաշիւը ներկայեց եւ միեւնոյն ժամանակ յանձնեց 11 օսմ. ոսկի, խոստանալով ապառիկ մնացած 2½ ոսկին եւս գանձել և յանձնել։

Հոգաբարձութիւնը գրադեցաւ նաև իր Սնտուկին մատակարարութեան վերաբերեալ գործերով։

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր եւ ատենապետութեամբ Տ. Գրիգորիս Արք. Յովհաննէսեանի։ Ներկայ էին Փոխանորդ Սրբազանը և Սեթեան ու Սանտալճեան աւագ քահանաները։

Ժողովը գլխաւորաբար զբաղեցաւ ամուսնական խնդիրներով։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը, Եվէրեկի Թաղ. Խորհուրդին խնդրանքին վրայ, Նուիրահաւաքութեան կոնդակ մը յանձնեց, տեղւոյն Ս. Թորոս եկեղեցիին վերաշինութեան համար մայրաքաղաքիս բարեսէրներու նպաստը ստանալու։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ ատենապետ Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, երէկ Կէտիկ Փաշայի վարժարանը այցելեց եւ քննեց աշակերտներուն ուսումնական և առողջական վիճակը։

Տ. ՏՐԴԱՏ ՔՀ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ որ Ս. Պատրիարք Հօր կարգադրութեամբ Պատրիարքարանի Նշանախօսութենէնց քարտուղար անուանուած էր, երէկուընէ սկսաւ իր պաշտօնին։

ԱՖԻՈՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ քահանաներէն Տ. Յարութիւն քհ. Տիւլճեան, անցեալ շաբթու վախճանած է 70 տարեկան հասակին մէջ։ Յուղարկաւորութիւնը և օծումը կատարուած է կիրակի օր եւ այս առթիւ պատարագած և քարոզած է տեղւոյն Առաջն. Տեղապահ Տ. Մկրտիչ Ծ. վրդ. Աղաւնունի։

ՌՈՏՈՍԹՕՅԻ վարժարանին խնդրոյ առարկայ օրէորդը երէկ ներկայացաւ Կրօն. Ժողովին բողոքելու համար Տ. Վահրիճ Ծ. վրդ.ի դէմ, բայց Ժողովը նկատողութեան չառաւ անոր բողոքը։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ալքատախնամը իր հրաժարականը մատուցած ըլլալով, Ս. Պատրիարք Հայրը մերժեց։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱՌ ՏԻԱՐ Յ. Ս. ԹԱՒՇԱՆՃԵԱՆ

Տէր Խմբագիր

Ձեր այս օրուան թերթին մէջ Թաւշանճեան էֆ.ի արեցողութեան դէմ գրուեցիք յօդուածներուն յատկացուցած գումարը կարդալով, այնքան ուրախացայ և յուզուեցայ որ, կը փափաքիմ հրապարակաւ շնորհակալութիւնս և յարգանքս յայտնել։ Իմ կարծիքովս Թաւշանճեան էֆ.ի բարեգործութիւնը, իր նպատակին չհասած՝ ճամբուն վրայ անուղղակի կերպով շատ մը բարիքներ ալ պիտի գործէ։ Թէ ինչպէս։ Նախ՝ ուսման տեսակէտով, որովհետեւ այս առթիւ կարդալու և գրելու ընդհանուր փափաք, և հասանք մը պիտի ծնի նոյն իսկ արբեցողներու մէջ, որոնց տրուած պիտի ըլլայ նաև դասելու և կշռելու դաս մը։ Երկրորդ, օրինակելու տեսակէտով, որովհետեւ ամէն հարուստ մարդիկ բարեգործելու այս կերպէն օրինակ պիտի առնեն եթէ կամք ունին։ Եւ յետոյ քարութեան և ողորմութեան մասին ալ նորութիւն մը չէ Թաշտանճեանի այս ընթացքը։ Բրժշկութիւնը ինչպէս որ սօլֆաթօն ջուրով տալէն աւելի յաջող տեսաւ fasth (հաց)ով տալ՝ խմել չկրցողներուն՝ միեւնոյնը կրնանք ընել բարոյականով հիւանդներուն։

Ուրեմն եթէ հարուստ ենք, Թաւշանճեան էֆէնտիի նման ժամանակին համեմատ բարոյականի զարգացման օգնենք։ Եթէ միջին դասակարգէն ենք, հարուստներուն բարեգործութեան ծառայման ամէն տեսակէտով ծառայենք։ Իսկ եթէ աղքատ ենք, որքան նիւթապէս և նոյնքան մտաւորապէս, գոնէ մեր ընտանիքը ուղղենք ուրիշներու խրատներէն և բարի օրինակներէն օգտուինք։ Աշխարհագրական տեսակէտով աշխարհիս ամենալաւ տեղը կը գտնուինք։ Պէտք է որ մարդոց ալ ամենալաւը ըլլանք։ Աստուած մեզմէ բան մը խնայած չէ։ Ամերիկայէն մեզի այս բարեգործութիւնը բնօրը մեր տեսակէն ու մեր «քալիթէ»էն է։ Մենք որ բարի մարդեր չըլլալու դատապարտուած չենք, ինչո՞ւ չը հետեւինք իր օրինակին։

Տէր Խմբագիր կ'ուզեմ որ իմ զգացումներս և Թաւշանճեան էֆ.ի հանդէպ յարգանքներս բացատրող այս գրութիւնս հրատարակել հաճիք։

9 Մայիս 1905 Փ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 10 Մայիս Երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Առաջին օխան		39—39½	փարա
» երկրորդ	»	37½-38	»
Մախլիւթ	»	34-35½	»
Զավտարլը	»	32-33	»
Սէրթ առաջին, օխան		37	փ.
» միջին տեսակ		35—36	»

Այսօր ժամանեց 16 վակոն ցորեն Ա. Նտոլ.

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա պարկ.		72 ղ.
» » Բ.	»	69-70

ԹԵՓ

Օխան 18½ փարա։

ԳԱՐԻ

Բէջօատէնճէ 13—13¼ ղրշ. գրիւե

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

23 Մայիս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français	99 55
Րէժի	(Tab. Turcs	390 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv. Unif.)	88 87
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	135 —
Պանգ Օթթ.	(Banque Ott.	607 —
Թրանսվաալ	(Transvaal)	93 —

ՌԵՍՄԻ

ԹԵՎՃԻՀԱԹ

Ատանա վիլաեէթի տախիլինտէ Բալաղիւէ գազասը գայմագամլըղը Հալէպ գայմագամը բըֆաթլու Բասիմ էֆէնտիյէ.

Հալէպ վիլաեէթի տախիլինտէ Խալէպ գազասը գայմագամլըղը Լահէ գայմագամլըղընտան միւթէֆի բըֆաթլու Թահիր էֆէնտիյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՈՒԼԱՀՆԵՐԸ.— Երէկուան Թուրք թերթերը հետեւեալը հրատարակեցին.—

«Վեհ. Սուլթանը արդարութեան բարձր զգացումներով և հայրական հոգածութիւնով լեցուն՝ Իր ժողովուրդներուն համար, Իր բարիքները և շնորհները կը նուիրէ բոլոր հաւատարիմ հպատակներուն անհատաբար, առանց ցեղի և կրօնքի խտրութեան։ Ն. Վեհափառութիւնն նկատի առնելով Իր Ուլահ հպատակներուն կողմէ վերջերս կայս. Գահոյն մատուցուած աղերսները, բարեհաճեցաւ հրամայել որ Ուլահներն ալ վայելեն քաղաքային այն ամէն իրաւունքները զորս կը վայելեն միւս ոչ-իսլամ հպատակները։ Արդի կանոնադրութեանց համաձայն Մուխթարներ պիտի ընտրեն և Ուլահ հասարակութիւնէն ալ անդամներ պիտի կարգուին Վարչական ժողովներուն։ Կառավարական պաշտօնեաները դիւրութիւններ պիտի ընծայեն Ուլահ հասարակութեանց կողմէ անուանուած ուսուցիչներուն՝ իրենց վարժարանները քննելու համար, և նոր դպրոցներու բացման գործողութիւնները պիտի դիւրացուին Կայսրութեան կանոններուն համաձայն։ Կայս. այս հրամանը հաղորդուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարաններուն, գործադրութեան համար»։

ՀԱՊԷՇ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Վեհ. Սուլթանը Միրի-Միրանի աստիճանին բարձրացուց Պոլիս գտնուող Հապէշ պատուիրակներէն Հարրարի Իսլամաց փոխանորդ հաճի Ապտուլլահ Սատըգ էֆէնտին և Մէնէլիք կայսեր մասնաւոր քարտուղար Աթօ Հայիլէ Մարիամը։ Առաջին Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհուեցաւ նաեւ Աթօ Հայիլէ Մարիամ փաշային։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ Կարոլ թագաւորին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ երէկ Թաքսիմի ռումէն դեսպանատան մէջ ընդունելութիւն մը կատարեց դեսպան Պ. Լահովարի։ Գաղութին երեւելիները շնորհաւորութեան գացին։ Վեհ. Սուլթանին կողմէ պատուիրակներ շնորհաւորեցին դեսպանը։ Բ. Դրան կողմէ ալ Թարգման քարտուղար պէյերը այցելեցին դեսպանին։

ՀԱՄԱ-ՀԱԼԷՊ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Համա-Հալէպ երկաթուղիի մասնագիծին պայմանագիրը ստորագրուած ըլլալով, նախնական աշխատութեանց համար ճարտարագէտները Համա պիտի մեկնին այս օրերս։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐ. — Տէմիրհիսարի գիւղացիներէն պուլկար Բէթրօ Սէլիաս որ մահուան դատապարտուած էր, ձերբակալուեցաւ Մանասթրի մէջ, ուր ծածկուելու եկած էր։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպան Իմբէրիալի մարքիզը առաջիկայ ամսոյ սկիզբը Պոլիս կը դառնայ Հռոմէն, ուր կը գտնուի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԼԱՏԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ. — Հռոմէ կը գրեն թէ Երուսաղէմի լատին պատրիարք հանգուցեալ Բրասիլի հաւանական յաջորդն է Սիւրիոյ պապական նուիրակ մօնսէնեօր Ճիանինի։ Ընտրութիւնը մինչեւ այս տարւոյ վերջ պիտի կատարուի։ Կարծողներ կան թէ Պապը ընտրութիւնը կը յետաձգէ՝ սպասելով Եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանման պայքարին ելքին, որ այս միջոցիս կը մղուի Ֆրանսայի մէջ, որովհետև արտասահմանի կաթոլիկ միարանութեանց մէջ բացառիկ դիրք մըն է Երուսաղէմի լատին պատրիարքութիւնը։

ՌՈՒՍ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ Քուպաճեց պահականոցին շրջանը աւարտած ըլլալով մեկնեցաւ և անոր տեղ եկաւ Զօբօրօյեց թնդանօթանաւը։ Դեսպան Մ. Զինովիեվ առջի օր Քուպաճեց երթալով հրաժեշտ տուաւ սպաներուն ու նաւաստիներուն։

— Բանկալթիի ռուս հիւանդանոցին հաստատութեան 31րդ տարեդարձին առթիւ հանդէս մը կատարուեցաւ։ Առաւօտն գոհաբանական արարողութիւն մը կատարուեցաւ հիւանդանոցի մատուռին մէջ, ուր ներկայ էին դեսպան Մ. Զինովիեվ, դեսպանատան և հիւպատոսարանին պաշտօնեաներով։

ՊՈԼԻՍ - ԲԷՕՍԹԷՆՃԷ ընդծովեայ հեռագրաթելին զետեղման համար առջի կիրկուն Պոլիս ժամանեց գերման Վօն Բօտալիէսքի շոգենաւը։ Աշխատութիւնները պիտի սկսին և ամսոյս 13ին պիտի աւարտին և 14 ին բացումը պիտի կատարէ ինք անձամբ Ռումանիոյ թագաւորը։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՆԵԹԱՍՊԱՆԵՐԸ ԿԻՈՒՏԼԻՒ ՄԷՋ. — Կիուլէն կը գրէ մեզ Տիար Վ. Յ. Ալթունեան. — Կիւալէ Պրուսայի արեւելեան կողմը՝ Կէմլէկի ծովեզերեայ գիւղաքաղաքէն գրեթէ 2 ժամ հեռու փոքր սակայն գեղեցիկ գիւղ մըն է։ Պոլսոյ իտալական դեսպանատան Arfikes պահականաւէն 6 նեթասպաններ առաջնորդութեամբ Կէմլէկի ստրիկան-գինուորներէն Աճէմեան էֆ.ի և յոյն թարգմանի մը, Իզնիկի լճը այցելելէ վերջ Կիւալէ մտան։ Պաշտօնէք վերջ իտալացի նեթասպաները անօթեցած ըլլալով, գինի և քիչ մը հաց ուզեցին։ Այս օտար հիւրերուն ի տես ժողովուրդին մէջ տիրած ոգեւորութիւնը մեծ էր։ Ամէն գիւղացի չէր գիտեր թէ ի՛նչ հրամցնել պէտք էր, քանի որ միսի ալուեան պատճառաւ միս չէր գտնուեր. լաւ աղանդերներ ալ գոյութիւն չունէին, որով իրենց ունեցածներէն քիչ մը պանիր եայն բերուեցան։ Հիւրերը եկեղեցւոյ կալուածներէն Ընկերութեան Խայֆէ կոչուած սրճարանին առջեւը գտնուած կամրջակին վրայ նստած էին, որ շատ սիրուն եւ զմայլելի տեսարան մը ունի։ Ժողովուրդի խուռն բազմութիւն մը լեցուած էր կամրջակը։ Նոյն պահուն սրճարար Գարեգին հիւրերուն մօտեցաւ և Իզնիկի լճին ձուկերէն աղած ձուկ ներկայացուց, սակայն սալաթա չինուած չըլլալուն հիւրերը հրամայեցին սալաթա չենել։ Անկարելի էր զսպել իրենց խնդուքը ի տես այս հիւրասիրութեան։ Նեթասպաներէն Մ. Կրանիթի Լուիճի փափաք յայտնեց չերամատուն մը այցելել։ Իր խնդիրքը չուտով կատարուեցաւ և հրամցուեցաւ գիւղիս չերամարոյծներէն Փափազեան Ռուբէն էֆ.ի չերամատունը։ Մ. Կրանիթի շատ գոհ մնաց ամէն կողմը պատելէ վերջ և բսաւ թէ իտալական չերամարուծական գրութիւնը ճիշդ օսմանեան գրութիւններուն պէս է. սակայն մէկ քանի աննշան տարբերութիւններ կան և արդէն առիկա հաւանական է, քանի որ արեւմուտքի ժողովուրդները արեւելքցիներէն էր որ սորվեցան չերամարուծութիւնը։ Մ. Կրանիթի աւելցուց թէ Օսմանեան մեծազօր Ինքնակալին կենացը պէտք է միշտ աղօթել, որովհետեւ Թուրքիա կրնայ մրցիլ ուրիշ երկիրներու չերամարուծութեան հետ։ Աւոր ապացոյց սա. Ո՛ր երկրին մէջ է որ 400 տուն ունեցող գիւղ մը ամբողջ չերամարուծութեամբ զբաղի (Կիւալէն հասկնալ կ'ուզէր)։ Մ. Կրանիթի՝ ուրախացած չերամարուծութեան այսչափ յառաջացման վրայ, գոհ սրտով մը հրաժեշտ տուաւ և ժամը 12ին ընկերներով մեկնեցաւ գիւղէս ժողովուրդին խանդավառ ցոյցերուն մէջ։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ կուսակալ Նազիմ փաշան Վէզիրութեան աստիճանին բարձրացնող կայս. Մէնշուրին ընթերցումը կատարուեցաւ կիրակի օր հանդիսաւոր կերպով, Էրզրումի մէջ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ Ընդհ. Քննիչ Հիլմի փաշա մօտերս Մանասթըր պիտի այցելէ։ Պոլսոյ անգլ. դեսպանատան կցորդ Մ. Կարնէթ, Բէլ-Մէյ-Կալիբի Թղթակից Մ. Լոյտի հետ անցած շաբթու այցելեց Մանասթըր, Ֆլօրինա, Օխրիտա են.։ Երկու ուղեւորները յետոյ Սկիւպ մեկնեցան։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ.— Ճէնովայի Անսալտօ նաւարանը հեռագրեց ծովային նախարարութեան թէ 7 թորփիլանաւածներուն շինութիւնը և սպառազինութիւնը աւարտած է և օսմ. պաշտօնեաներուն կ'սպասէ յանձնուելու համար։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ. Հռոմի մէջ գումարուելիք միջազգային երկրագործական Համաժողովին պիտի մասնակցին բացի Տէրութեանց պատուիրակներէն նաեւ Հռոմի դեսպանները։ Հետեւաբար Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ օսմ. դեսպան Րէշիտ պէյ եւս ներկայ գտնուի համաժողովին, օսմ. պատուիրակներուն հետ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Սօֆիայի գերման հիւպատոս Մ. Վօն Պիւլով-Բուցօ Վայմարի դեսպան անուանուած ըլլալով, իրեն յաջորդեց Բեթերսպուրկի դեսպանատան Ա. քարտուղար Պառոն Ռօմպէրկ։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.— Էնկիւրիէն կը գրեն թէ բեղմնաւոր անձրեւներու հետեւանքով արմտիքի հունձքը լաւ պիտի ըլլայ։ Անցած կիրակի կարկտախառն փոթորիկ մը մեծ վնասներ պատճառեց գիւղերու այգիներուն և պղպջուտ ծառերուն, որոնց վնասները 100ին 30—40 կը գնահատուին։ Ոչխարները և այծերը խիստ նեղուեցան զօլարի պակասէն և երկարատեւ խիստ ձմեռէն։ Ոչխարներու տկարութեան շատ մը գառնուկներ ծնելնուն պէս մեռան և այս տարի գառնուկներուն թիւը անպատական է նոյն իսկ տեղական պահանջքներուն։ Այծերուն և ոչխարներուն խուզումը սկսաւ, բուրդերը կը ծախուին և հետեւեալ գիներով կը կատարուին գնումները.— Առաջին տեսակ Թիֆթիք օխան 16 ղրշ. Բ. տեսակ 12—15 ղրշ. և 3րդ տեսակ՝ 12½—13, խամ բուրդ օխան՝ 5½—6 ղրշ.։ Գարիի հրապարակն է թիւ 1 օխան 22 փր. և Թ. 2՝ օխան 20—21 փր.։ Կակաղ ցորեն օխան 31 փր. իսկ կարծրը 28 փր.։ Հրապարակին վրայ գործ կայ։ Օսմ. Պանքային մասնաճիւղը դիւրութիւններ կուտայ փոխատուութիւններ ընելով վաճառականներուն։ Այս նպաստով Պանքային վարկութիւնը իր չէնքին քով մանաւոր մթերանոցներ հաստատած է։

ՍԻՃԻԼԼԻ Նաւֆաղի վարչութեան պաշտօնաթուղթերու պահպանման յատուկ մահզեններ ու վեզնե օտասին պիտի նորոգուին. փափաքողները պէտք է դիմեն ներկայ ամսոյ տասներեքերորդ օրը՝ երեքշաբթի, Ներքին գործոց Նախարարութեան Մուպայեա քոմիսիոնին։

ԾՈՄԱՐ. — Համազգային անկելանոցին համար վեց առողջակազմ ծծմարի պէտք կայ, որոնց գրկի տղաքը պէտք է պզտիկ ըլլան։ Փափաքողները կրնան դիմել Կ. Պոլիս, Սուլթան Մահմուտի դամբարանին շրջակայքը՝ հանգստեան Թոշակի վարչութեան կարգը՝ թիւ 10 քնակարանը՝ Համազգային Անկելանոցի բժշկապետ գնդապետ Ալի Տէրվիշ պէյի, ամէն առաւօտ ժամը մինչեւ հինգ։

ՏԱԿԱՒ ստորութիւն կը դառնայ գոհարեղէնի ակը եղողներուն՝ ունենալ իրականին նման կեղծ աղամանդներ՝ հաւանական մեծ կորուստ մը զերծ մնալու համար։ Հանրութիւնը կը կարծէ հարկաւ թէ լաւ նմանութիւններ չեն կրնար ըլլալ իրական աղամանդին և կեղծին միջեւ։ Բայց Թէյլեա Ամերիքէն Տիամոնտ Բալասը որ երկար ժամանակ և մեծ դրամ վատնած է, յաջողած է ձեռք բերել քիմիական խառնուրդ մը որ կեղծ աղամանդներ կը կազմէ իրականին հետ չփոխուելու աստիճան։ Մէկ օրուան մէջ ձեռք բերուած աշխատութիւն մը չէ այս, այլ մանրազնին և բազմաթիւ փորձերու արդիւնք, որ մեծ ընդունելութեամբ մը ողջունուած է։ Թէյլեա Ամերիքէն տունը ունի քարեր որոնք ճշմարիտ աղամանդներէն անզանազանելի են, անոնց պէս հատուածուած, անոնց չափ փայլուն, սա առաւելութեամբ մանաւանդ որ երբ աղտոտին, կրնան լուացուիլ և մաքրուիլ ճշմարիտներուն պէս և այսպէս իրենց չքեղութիւնը կը պահեն ամէն ատեն։ Այս կեղծ աղամանդները դրուած են մատանիներու, քաղեարու, օղերու վրայ, գրուած և ճոխ ձեւերով, միայնակ կամ ուրիշ քարերու հետ սպասաճեցուած։ Իրենց ամբողջութիւնը այնքան գրաւիչ տպաւորութիւն մը կ'ընէ որ այցելու մը չուզելով կը թողու վաճառատունը։

ՌՈՒՍԻԱՐՐՆ ապահովագրական ընկերութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մայիս 14էն առաջ Գաղնիկ էֆ. Աստուածատուրի ձեռամբ եղած ապահովագրութիւնք վաւերական են և այդ ապահովագրութեանց վերաբերեալ բոլոր խնդիրները պիտի վճարուի Աստուածատուր էֆ.ի որ արտօնուած է յիշեալ գումարները գանձելու։ 5—1

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՀԵՏԱԼԻ ԵՒ ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ.— Առջի գիշեր ահետալի հրդեհ մը մախեր դարձուց Բանկալթի, Պայըր և Աքպապա փողոցին մէջ բազմաթիւ շէնքեր։ Նոյն գիշեր ժամը 6½էն սկսած բոցերը Պայըր փողոց կեսարայի Զէնար Մամիի ալէկան Աղաւնիի տունէն։ Տուները խիտ, հին և փայտաշէն ըլլալով, բոցերը անմիջապէս տարածուեցան իր սակ առնելով ոչ միայն նոյն կարգը այլ դէմի կարգի և անկէց ալ վրայի փողոցի տուները։ Ջուրի նուազութիւնը նպաստեց հրդեհին որ հակառակ հով չըլլալուն, կայծակի արագութեամբ ընդարձակուեցաւ։ Բացի անկանոն ջրհաներէն, հրդեհին վայրը փութացին նաեւ Թէ՛ Թաքսիմի և Թէ Թէբապաշի ջրանկիր զօրախումբերը։ Գերմարդկային աշխատութիւններու շնորհիւ, մինչեւ Մեծ Փողոցէն ջուր բերուելով միայն կարելի եղաւ աւելի մեծ աղէտի մը առաջքը առնել, երեք տուներ փլցնելէ ետքը։ Ամէնքը այրեցան 45 տուներ որոնց 3ը միայն քարաշէն։ Պայըր փողոցին մէջ այրածներն են 25 տուն, Աքպապա փողոցին մէջ այրած են 19 տուն և գիշերապահի հիւղակ մը որոնցմէ միայն 15ի չափը ապահովագրուած են։ Ապահովագրութեանց վնասը 5000 ոսկիէն աւելի է։ Հրկիզեալներուն մեծ մասը հայ արհեստաւոր ընտանիքներ են, իսկ մնացածը հայ-հռոմէական և յոյն։ Թերթիս աշխատակցուհի Օր. Հայկանուշ Մառքի ընտանիքն ալ դժբաղդութիւնը ունեցաւ իր տունը տեղը բոցերուն զոհ տալու, և նոյնիսկ հրդեհը իրենց քովի տունէն սկսած էր։ Իրիկունը տուներէն թէեւ խանձի մը հոտ կ'առնեն, ամէն կողմ կը վնսեն ու կասկածելի ոչինչ նշմարելով կը հանգստանան։ Բայց քիչ ետքը ծայր կուտան բոցերը։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացաւ հրդեհին պատճառներուն վրայ, որ հրձիգութիւն է, քանի որ սկսած տունը պարապ էր և տանտիրուհին նոյն օր եկած և մեկնած էր։ Այդ տունը Աղաւնի 40 ոսկիի կը գնէ, և յետոյ 60 ոսկիի կ'ապահովագրէ, բայց կ'երեւի թէ աւելի շատ շահ մը ընելու համար կը փորձուի հրդեհել զայն, տեղի տալով դժբաղդութեամբ շատ մը ընտանիքներու։

— Երէկ ցերեկ ալ հրդեհ ծագեցաւ Ֆէնէր, Բեթիրօ քարու, դայեակ Ֆօթինիի տան վերնայարկէն, բայց միայն այդ յարկը այրեցաւ։

ԱՌԱՒ-ՓԱԽԱՒ.—Գումգաբուի Դրսի բնակիչներէն Մ. Տաղէս աղա Բէյնիրճեանի տունը կիրակի ցերեկ երկու աւազակ փախաւ մտնելով, փոխ դրամ ուզելու պատրուակին տակ, 700 ղրուշ վերցուցեր են՝ կնոջը Եպրոս հանըմի դրամապանակէն, ապտակելով միեւնոյն ժամանակ Եպրոս հանըմը պարտամուրհակ պատրաստելու անհարկի յօգնութենէն։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ. — Առջի իրիկուն, Եէնի Գուլէի դուրսը, Գալլը Չէշմէի առջեւէն ինքզինքը ծով նետեց Ալթունեան անուն մէկը։ Մօտը եղողներ տեսան, անմիջապէս փութացին և ծովէն հանեցին հեզ յուսահատին մարմինը։ Սակայն հազիւ թէ զգաստացաւ, ...

նը։ Ապտուլլահ թէեւ դարմանուեցաւ, բայց մեծաքանակ ջուր կլլած ըլլալով ներքին գործարանները խանգարուած էին, որով մեռաւ 12 ժամ ետք։ Անձնասպանութեան պատճառները յայտնի չեն։ Աղքատութիւն կամ անբուժելի հիւանդութիւն կը կարծուի։

ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՅ.— Մախսուսէի վարչութեան Մարմարա շոգենաւը առջի օր դարձուցաւ Գալպգաչ շոգենաւին որ մնասուեցաւ եւսեր կողմէն։ Իսկ Գատըգիւղի գիծին Քեալը շոգենաւն ալ երբ Ռուկեզիւր կը մանէր թեթեւ նորոգութեանց համար, աստղատանաւու մը եկաւ նետեց և վրան մնասուց թեթեւակի։

ԱՐԿԱԾ. — Խասում քէօյի աւջեւ երկաթուղիի պաշտօնեաներէն Բեթրօ և Թոմաթանիթիւ, առջի օր աշխատած ատեննին, խաշար երկաթ մը ինկաւ և կոտրեց իրենց ոտքերը։ Խեղճ գործաւորները հիւանդանոց փոխադրուեցան անմիջապէս։

ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՈՃԻՐ.—Տարտանէլէն կը գրեն հետեւեալ կրինակ ոճրին պատմութիւնը։ Երկու Թուրքեր լաւ մը գինովցած տարցուցած կ'անցնէին քաղաքին մէկ փողոցէն։ Ճամբան հանդիպեցան Եորկի անուն յոյնի մը և սկսան խօսք նետել։ Եորկիի պատասխանելուն չմնար ոստիկան Ապտուլլահ և Վէլի էֆ.ները կը հասնին, կը միջամտեն և կը խրատեն գինովները որ իրենց ճամբան երթան պարկեշտութեամբ։ Սակայն անոնցմէ մին, Իպրահիմ, կ'երեւի թէ չախորժելով այս բարի յորդորներէն, կը քաշէ դաշոյնը և առանց այլեւայլի կը մխէ երկու ոստիկաններուն ալ, զանազան կողմերէ վիրաւորելով զանոնք։ Ոստիկաններէն Ապտուլլահ էֆ.ի առած վէրքերը շատ ծանր ըլլալով, քիչ ետք մեռաւ։ Մարդասպանը և իր ընկերը ձերբակալուեցան տեսամեն վայրը հասնող զօրքերէն։

ՓՈԹՈՐԻԿ.— Մանասթըրի մէջ անցած շաբաթ կարկտախառն սաստիկ փոթորիկ մը ծագած է, այնպէս որ Գուրա Տէրէ գետը յորդելով քանդած է 350 մեթր երկայնութեամբ թումբը։Ջուրը գտնուած 5 կամուրջ ամբողջովին փրած են, տուներ ողողուած են, երկու կաւ և շատ մը կենդանիներ ալ քըշուած են ջուրերէն։ Վնասները բաւական մեծ են։ Փոթորիկի պահուն շատ մը ամպեր կայծակ իջած է։ Մգկիթի մինարէին վրայ գտնուող միւեզզին մը մեռած է և անդորդ մը վնասուած։

ՈՍԿԵՐԻՉԻ ԱՇԿԵՐՏԻ ՄԸ ՈԴԻՍԱԿԱՆԸ.—Ղալաթիոյ քարտիէն կը գրեն. — Զիւլուֆի խանի ծանօթ ոսկերիչ-արհեստաւորներէն մէկուն երիտասարդ աշկերտը, որուն համար կ'ըսեն թէ Սամաթիացի է, կիրակի գիշեր հովարտայութեան համար Բերա կ'անցնի։ Շիտակ ճամբուն վրայ վեր կը քալէ, վար կը քալէ, քիչ մը կը քսկասէ, քիչ մը աչք քիթ կը խաղցնէ և վերջապէս յոգնալիկ՝ կ'իյնայ գարեջրատունէ մը ներս։ Հոգիւ բաժակի մը փրփուրը չրթունքին կպցուցած, բայց ահա, կը խանդավառի, կը զգլխի..., ինչ կայ արդեօք. — յարակից սեղանէն սիրուն, փոքր պլպուճ մը կը ժպտէր իրեն։ Օ՛ն անդր, այս ինչ սէր, ա՛յս ինչ հաւանականութիւն։ Վէպերու մէջ միայն կարդացած էր այսչափ տաք և եռեւտրական համակրութիւն մը։ Ոսկերիչի աշակերտին համար միթէ դիմացուելի՞ք բան էր այս պղատոնական ընթացքը, ոչ հարկաւ։ Բայց մերժուելու վախէն ձայն չէր հաներ։ Աղջիկը աւելի գթոտ փրթաւ, և ինք եկաւ նստեցաւ պատգայ ոսկերիչին մօտ։ Խանդն ու եռանդը չափ չունէր։ Գաւաթները կը պարպուէին... դիպանհին կոկորդէն վար։ Հաշիւը մաքրելու ժամը հասաւ, և երիտասարդը պահ մը մտածեց այդ պաշտօնէին հետ սանկ պտոյտ մը կատարել, ինչպէս ալբոր մը կը պատմէ իր Նոր մէկ հաւը։ Հոգեբանական վայրկեանը հասած էր, աղջկան հետ ժամադրավայր մը երթալ կ'ուզէր, բայց գրպանը խառնեց մէյ մը։ 70 ղրուշ չարաթականէն հազիւ եր'քնոց մը մնացած էր։ Եւ այդ երեքնոցը բան մը չէր արժեր աղջկան՝ քով։ Բայց խորամանկ ոսկերիչյօն կեղծելով և աճապարանքի մատնելով կուզէ վերջ տալ այս անակնկալ հաճոյքին ու ժամադրութեան մը կուտայ... միւս շաբաթ օրուան 70 ղրշ.ին համար։ Պատմութիւնը հոս չաւարտիր սակայն։ Ոսկերիչը այնքան խանդավառուած էր որ, երբ Ղալաթիոյ քարտիէն մակոյկ կը նստէր, — քանի որ այն գիշեր կամուրջը բաց էր — չնշմարեց ոչ քեհեան, ոչ սանդուղը և ոչ ալ ծովը, ու նետուեցաւ, կարծես նետուիլ ուզելով անծանօթուհիին բազուկներուն մէջ, նաւակ, խորտակելով լապտերն ու մոմը և ծիրուկ մակուկավարին պեխերէն կախուելով։ Բարեբաղդաբար, այդ խանդավառութիւնը վերջ գտաւ տուշով մը, քանի որ Պ. Ոսկերիչը երբ կէս մէջքէն վեր նաւակին մէջ ինկած էր, միւս կէսը ջուրին մէջ մնացած էր։

ՄՈՒՍԱՎՎԷՐ ԹԵՐԱԳԻՐ
ԹՈՒՐՔ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամէն հինգշաբթի Գրական, Գիտական, Առողջապահական և Տնտեսագիտական բովանդակութեամբ։ Իւրաքանչիւր թիւ զարդարուած է երկուերեք կամ աւելի ընտիր նկարներով։ Հրապարակին վրայ գտնուած էին աժան ու էին շատ սպառող թուրքերէն շաբաթաթերթն է որ մեծադիր էջերով և գեղեցիկ կողքով մը կը ծախսուի միայն 10 փարայի։ Տարեկան բաժնեգինն է քաղաքիս ծախսով, 12½ ղրշ. Արտասահման 4 ֆրանք։ Հասցէ՝ Կ. Պոլիս Պապը Ալի ճատտէսի թիւ 44 ԱՍԱՐ Գրատուն (Փ. Պ. Փայլերեան)։ 10—2

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆ[ՆԵՐԸ]

ՏԻԱՐ Ա. (Նիկոմիդիա).— Կը ցրնենք թէ, մէկը՝ եթէ իր ժա... գործերէն մէկուն բան մը խ... օրինակի համար իր վաճառա... ապրանքները, առնը կամ արտը... օրինաւո՞ր է թէ ոչ։— Այս կարգի... ճառում մը միւս ժառանգորդն... հաւանութիւնն (ինազի) կախում... նենայ, եթէ հաւանութիւն առն..., ... ուսին օրինաւոր (Ճաթի) կ'ըլլայ,... իրենց հաւանութիւնը զլանին՝ օրին... չըլլար։ Այս մասին աւելի ընդ... ծանօթութիւն առանալու համար, ... դիմել ՄԷՃԷԼԼԷԻ հայերէն թարգ... նութեան 393էն մինչեւ 395 յօդ... ներուն։ Այս յօդ չանեկան օրինա... ընթերցումն յանձնարարելի է ... գործի տէրերու։

ՏԻԱՐ ՊԼԵԻՐ Պ. Շ. Արամ,— գրկած յօդուածը, «Տիֆլիսի ...» վերնագրով չենք ստացած։

ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ԳԻՆՈՅ... (Նալլըխա, Դավրցի գիւղ). — Ձեր ... ուղին համար ½ օսմ. ոսկի ստաց... Տօնիկ էֆ. Արապեանէ։

Պ. ԷՖ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ (Պալակէ...) —Ձեր ցոյց տուած անձը չճանաչ... բաժնեգինը, առարկելով որ իրեն ... մը գրած չէք։ Հաճեցէք գրել։

ԱՐԺ. Տ. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՔՀ. Կ... ԼԻՒՄԵԱՆ (Պոլիս).— Փոխադար... բար կը շնորհաւորենք Ս. Յարութ... տանը։ Ստացանք ձեր բաժնեգինը ... հաճած էք գրկել մանրապատով...

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆ

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Դամասկոսի Տեայարանին մէջ Ա... 22ին տեղի ունեցաւ Նշանախօսութի... Երուսաղէմի Վանքին Տաճիկերէն ... Արաբերէնի քարտուղար Վարժ... Սողոման էֆ.ի եղբայր Պ. Ցակոբ Պ... գործանի ընդ Օր. Հայկանուշ Սար... եանի, դուստր Կ. Պոլսեցի վճռա... կան դեղագործ Մանուկ էֆ.ի։ Պ. ... կոբ, իրրեւ վարպետ կօշկակար մը, ... անուն շահած է։ Իսկ Օր. Հայկանուշ ... հաղեղ և պարկեշտ օրիորդ մըն է, ... դպրոցական դաստիարակութեան ... միացուցած է նաեւ լաւ ընտանե... կրթութիւն մը։

×

Անցեալ հինգշաբթի Պատրիարք... րանի մէջ տեղի ունեցաւ Նշանախօս... թիւնը Միջագիւղցի Տիար Գրիգոր ... զարեանի ընդ Օր. Մարիամ Վարդ... եանի։

×

Կիրակի օր 8 Մայիս, Խասգիւղ ... ւուն էֆ. Տէօվլէթեանի բնակարա... մէջ տեղի ունեցաւ Նշանախօսութե... Անտօն էֆ. Ցակորեանի Օր. Անժէլ... Պէրպէրեանի հետ, երկու կողմի ազգ... կանաց ու բարեկամաց ներկայութեա...

ՊՍԱԿՈՒՆՔ

Բշ. օր Խասգիւղ, Բարտնակեա... բնակարանին մէջ կատարուեցաւ ամո... նութիւնը Տիար Գրիգոր Է. Թիւյսի... եանի Օր. Աղաւնի Յ. Կէյվէլեանի հե... Պսակի խորհուրդը կատարեց Տօք. Բ. Կրին։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ[ՆԵՐ]

ԲԱՐԻԶ, 23 Մայիս.— Վլաս... վոսթօքէ կը հեռագրեն թէ ճապոն... ները գրաւեցին Զինական նաւ ... «Ժօնքա» ուր ռուս սպաներ կը, դը... նուէին. սանք հետապնդութենէ ... կը վերադառնային։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թօքիայէ կը ծանուց... նեն թէ Եւրոպայի մէջ չղջած այն ... բոյլը թէ՝ ծովակալ Թօկօ կը վախ... կոխի ընունելու ծովակալ Բօժեսլ... վէնսքիի հետ, բոլորովին 'անճիշդ... Ծովակալ Թօկօ ճարտիր ծովուն ... ռուսական նաւատորմին սպասել... հանդերձ իրեն նաւատորմին խարի... ծառայելու համար միրձաւոր նաւ... հանգիստ մը կը փնտռէ։

— Խարպինէն կը ծանուցանեն թ... Ռուսերուն և ճապոններուն մէջ... հրետանիի բուռն կռիւ մը տեղի ուն... ցաւ Նանշութի արեւմտեան կողմը։ Ռու... սերը եռ մղեցին ճապոնները՝ կո... րսնցնելով 300 հոգի։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԴԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
10/23 Մայիս 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	96.01
Այժմէն բարձր գինը	96.03
» վար գինը	95.31

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ Ֆր.	132 50
Երէկուան բարձր գինը	132.75
» վար »	132.50
Թիւրք Թէօմիւր Եօլլարըն Ա	312.—
» » » Բ	268.75
Թօմպալ	512 50
Պանգ Նաւ. Կրէտ.	436.—
Թրամվէյի Բաժնեթուղթ	7.17
Րէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	390.
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Բ.	13 45
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.
Անգլիական ոսկի	169.
Ֆրանսական ոսկի	87.
Իրլիտից	51.
Մէթալիկ	103
Բօլ	90
Ռուսական Թղթադրամ	8
Լոնտոն 3 ամիս	110.20
Բարիզ	22.77

ՌՒՍՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԼՔՈԼԻ ՎՐԱՅ ՄԱՏԵՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍՊԱՌՈՒՄ

ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[Մրցանակի համար գրուած չէ]

×

Ալքոլամոլութեան դէմ պրոպագանդի համար Թանյամանեան էֆ.ի հաստատած դրամական մրցանակին առթիւ, մեր լրագրութեան մէջ օրուան խնդիր եղաւ ալքոլը, որուն արտադրութեան և սպառումին վրայ կը փութանք հետեւեալ քանի մը տեղեկութիւնները տալ։

×

Ալքոլը ստացուէին էլ և բիւիլ բաղաձայն...

Ամէն տեսակ սրմուկէ (ցորեն, հաճար, գարի, վարսակ, եգիպտացորեն, բրինձ) ալքոլ կ'ելնէ։

100 քիլօ բրինձէն կ'ելնէ		36	լիտր ալքոլ		
»	» ցորենէն	»	32	»	»
»	» հաճարէն	»	28	»	»
»	» գարիէն	»	25	»	»
»	» եգիպտացորենէն	»	25	»	»
»	» վարսակէն	»	22	»	»

Միայն գարին ու հաճարը մալդ (գարեջուրի համար պատրաստուած նիւթ) կը պարունակեն որ նշայն չաքարի կը փոխէ վայրկենապէս։ Արմըտիքի միւս տեսակներուն վրայ պէտք է մալդ աւելցնել։

Եւրոպայի հիւսիսային երկիրներուն մէջ ալքոլ կը հանուի նաեւ գետնախնձորէն (artichaut) զոր Անգլիացիք Ճերուզալէմ կ'անուանեն։

Մինչեւ 19րդ դարու սկիզբը ալքոլը գինիէն կը հանուէր և իբր դեղ կը գործածուէր։ Բայց մէկ կողմէ ալքոլի սպառումին աւելնալուն և միւս կողմէ ճարտարարուեստի կատարելագործութեան հետեւանքով բուսական ուրիշ նիւթերէ ալ սկսան ալքոլ հանել աւելի առատ և աժան։ Այսօր ալքոլներու մեծ մասը կը հանուի ճակնդեղի, գետնախնձորի, մելասայի նիւթերէն։

...

Հոլանտա	194,000	»
Իտալիա	193,000	»
Դանիա	187,000	»
Ֆինլանտա	52,000	»
Զուիցերիա	50,000	»
Նորվեկիա	40,000	»
Շուէտ	40,000	»

×

Ալքոլը կը գործածուի անուշահոտութեան, քիմիական նիւթերու և գեղագործութեան համար, բայց մեծ մասը կ'սպառի իբր ըմպելի։

Ահա ցուցակ մը որուն մէջ կ'երեւայ մէն մի ազգութեան սպառած ալքոլի քանակութիւնը.—

Ռուսիա	3,255,000	հեկտոլիտր
Գերմանիա	2,972,000	»
Ամերիկա	2,150,000	»
Ֆրանսա	1,445,000	»
Աւստրիա	1,320,000	»
Թուրքիա	1,163,000	»
Անգլիա	906,000	»
Իտալիա	427,000	»

Ալքոլ արտադրող երկիրներու մեծ մասը արտադրութեան վրայ տուրք կ'առնէ, մինչ Ֆրանսայի և ուրիշ քանի մը երկիրներու մէջ տուրքը սպառումին վրայ կ'առնուի։

Ալքոլի արտադրութիւնն ու վաճառումը գրեթէ ամէն երկիրներու մէջ ազատ են, բայց Շուէտ-Նորվեկիայէ, Ռուսիայէ և Զուիցերիայէ, ուր խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են։ Ռուսիոյ մէջ 1898 Յուլ. 1էն ի վեր կառավարութիւնն ինք մենաշնորհ ըրած է ալքոլը։ Զուիցերիոյ մէջ ալ այսպէս է 1887էն ի վեր։

Ալքոլէն առնուած տուրքը շատ մեծ քանակութեան կը հասնի։

Ռուսիա	կ'առնէ	808	միլիոն	ֆր.
Անգլիա	»	458	»	»
Ամերիկա	»	372	»	»
Ֆրանսա	»	247	»	»
Գերմանիա	»	186	»	»
Հոլանտա	»	45	»	»
Աւստրիա	»	42	»	»
Իտալիա	»	41	»	»

...

Թերեւս հաղարաւոր տեսակ ալքոլներ կան, որոնց շատերը ծանօթ են այսօր և ամէնքն ալ քիմիական և ֆիզիքական ուրոյն յատկութիւններ ունին։ Զուտ ալքոլը կ'այրի դեղին բոցով, իսկ ջրախառնը՝ կապոյտ բոցով։

Ալքոլ կրնայ ստացուիլ համադրութեամբ, ինչպէս ըրաւ Մ. Պէրթըլօ, այսինքն բաղադրելով անոր նախնական տարրերը,— թթուածին, ջրածին և ածխածին։ Եթէ պատրաստութեան այս եղանակը գործնականին մէջ կիրարկուէր, ալքոլը կրնար հանքային արտադրութիւն մը նկատուիլ, և իր պատրաստութիւնը քիմիական ճարտարարուեստ մը կ'ըլլար։ Բայց այնպէս չէ։ Համադրութիւնը դժուար և բազմածախս գործ է։

Ալքոլը գրեթէ բնականօրէն կազմուած կը գտնուի բուսական նիւթերու մեծ մասին մէջ։ Արդարեւ բոյսերը բաղադրուած են ալքոլը կազմող տարրերէն,— ածխածին, թթուածին և ջրածին։ Ուրեմն բոյսերէն հանուած նիւթերը, որոնք ջրաքածխային կ'ըսուին, այդ երեք տարրերը կը պարունակեն և երեք կարգի կը բաժնուին, 1. Շաքարահամ, ինչպէս պտուղ, ցօղուն, արմատ, 2. Նշայանման, և 3. Խորշափնթային, ինչպէս փայտ, մաշկ (կեղեւի ու փայտի միջեւ)։ Ասոնց ամէնքն ալ կլիւքօզ կը պարունակեն և կլիւքօզէն ալքոլ կ'ելնէ։ Ուրեմն, տեսականօրէն, բոլոր բուսական նիւթերը կրնան ալքոլի վերածուիլ։ Այս ձեւափոխութիւնը երեք գլխաւոր շրջաններէ կ'անցնի, 1. Շաքարացում, 2. Խմորում, 3. Զտում։

Անոնք շաքարահամ նիւթերը։

1. Պտուղ (խաղող, խնձոր, կեռաս, սալոր ևն.).— Հասուն պտուղներու ջուրը կամ քամուքը կլիւքօզ և խմոր կը պարունակէ։ Ուրեմն հարկ չկայ շաքարացում և խմորում առաջ բերել արհեստական կերպով։ Բնական խմորումէն առաջ եկած հեղուկը կը կոչուի գինի, խնձորօղի, տանձօղի ևն.։

2. Ցօղուն (շաքարեղէգ, եգիպտացորեն ևն.).— Այս ցօղուններէն ճնշումով հանուած հիւթը շաքար և խմոր կը պարունակէ։ Բայց յաճախ գործողութիւնը արհեստական կերպով կը փութացնեն խմորեալ հիւթի մէջ թաթխուած քուրջի կտորունք դնելով, որոնց վրայ կը կազմուի սպա փրփուրը։

3. Արմատ (ճակնդեղ, ստեպղին).— Ասոնց ալ հիւթը շաքարահամ է, բայց չի կրնար վայրկենապէս խմորուիլ։ Պէտք է գարեջուրի փրփուր աւելցնել։ Շատեր ծծմբական թթու ալ կը գործածեն։

ճառուններ եղան։ Մախուեցաւ 250 կտորի չափ Խորասան, զատ զատ քանի մը բարթի, 30—33—48 ֆր.ի քառ. մէտրը, լաւ տեսակին։ Թէպրիզ՝ 16 կտոր, 48 ֆր.ի, Մուշգապատ՝ 150—200 կտոր, զատ զատ քանի մը բարթի, 18, 20—25 ֆրանքի քառ. մէտրը։ Տաղստանի, Աֆղանի և Խիվայի ապրանքներուն վրայ եւս քանի մը գործեր եղան։ Օրուան գիներն են. Աֆղան խալի՝ $157^1/_2$—160—165 ֆր. կտորը. Աֆղան Խաչլը՝ 50—60—65 ֆր., Աֆղան Նամազի և չարփայի՝ 19—25 ֆր. բարձ՝ 10—13 ֆր.։ Խիվա խալի՝ 330—350—400 ֆր., Խիվա խաչլը՝ 66—58 ֆր.։ Քազաք 75—96 ֆր., Գարապաղ Նամազի 19—22 ֆր., Շիրվան՝ 34—48 ֆր.։

Գալով տեղական ապրանքներուն, Կեսարիոյ, Գըրշէհիրի և Նիկտէի սէճճառէներուն վրայ ընթացիկ գործեր կ'ըլլան։ Գիներն են՝ Կեսարիոյ բուրդ սէճ. 180—200—225 ղրշ., Գըրշէհիր՝ 95—100 ղրշ., Նիկտէ՝ 55—60., Գորի բարձ՝ 30—32 ղրշ., ասորին բարձ 12—13 ղշ.։ Կեսարիոյ մետաքս սէճ, $2^1/_2$—3—4—5 ոսկի, բարձ՝ 120—125 ղշ.։

×

Իզմիրէ կը գրեն մեզ Մայիս 7/20 թուով. — Շաբթուս կէօրտէսէ 90 և ... 5—6 կոյն ընտանիքներ կան գորգագործ։ Տէմիրճի երկու տեսակ գորգ կ'արտադրէ՝ 1. Ղալպ, որուն տէսթեկեանի այժմու գինն է 30 ղրշ.։ Այս գինը կրնայ բարձրանալ կամ իջնել, խմէին գինին համեմատ։ Այժմ խմէին սուղած է։ 2. Քիրման կամ Նէվրեսիմ, որուն օրուան գինն է 38—40 ղրշ.։

ԽԱՂԱԽՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՆՈՐ ԱՆԿՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Խաղախորդութիւնը, որ ապաշաղ խոստացող չահաւէտ արհեստ մըն է, դժբախտաբար անմխիթարելի ու չա՛տ յետամնաց կացութիւն մը ունի Ատաբաղարի մէջ։ Մինչդեռ ուրիշ արհեստներ օրէ օր ծաղկելու, զարգանալու կը միտին, խաղախորդութիւնը երթալով կը տկարանայ, և այս տկարացումը հետզհետէ ա՛լ աւելի կը չեշտուի, մանաւանդ սա վերջին 20—25 տարիներէ ի վեր։

Արհեստին անկման գլխաւոր և հիմնական պատճառները սա երկուքը կը նկատուին.—Նախ որ մեր արհեստաւորը ասոիճանական զարգացումէն գրեթէ բնաւ չէ օգտուած, վարի ըլլալով գիտական նորագոյն մեթոտներէ և կատարելագործեալ գործիքներէ, այնպէս որ առաջ ո՛ւր որ էր, նորէն հոն մնացած է հիմա, որով մաքուր ապրանք պատրաստելու մասին չէ կրցած մրցիլ և երկրորդ՝ ցաւալի է գիտել որ մեր դրամատէրները ուշադրութիւն չեն դարձուցած այս օգտակար գործին և ոչ իսկ խորհած են կարեւոր դրամագլուխներ յատկացնել տեղային այս ճարտարութեան, որմէ ապահովապէս կրնային մեծամեծ շահեր ընել, տալով արտադրութիւններ մէջ բերելով և սպառող նորանոր հրապարակներ գտնելով։

Շուրջ 40—50 տարիներ առաջ, հոս 90—100 խաղախորդարան կար եղեր, ինչպէս որ ...ն կը հաստատեն չատ մը տարէց արհեստաւորներ, մինչդեռ այսօր հազիւ 30 գործանոց կը հաշուուի։

Իւրաքանչիւր խաղախորդ 50—400 ոսկի դրամագլուխ ունի, համագումար դրամագլուխ միջին հաշուով 3000 ոսկի։ Իսկ տարեկան ճիրօն ալ 9000 ոսկի՝ մերձաւորապէս։

Կովի հում մորթին օխան կ'արժէ ամառը $3^1/_2$—4 ղրշ., ձմեռը $2^3/_4$—$3^1/_4$ ղրշ. եզան մորթինը՝ ամառը $5^1/_2$—7 ղրշ., ձմեռը 4—$4^1/_2$ ղրշ., տեսակին

...և մեծութեան համեմատ ...

սղըզրի համար մորթ, ինչպէս նաեւ եւբաղայի համար ալ 3—4000 հատ ուլի և գառնուկի մորթ։

Տրեխը (չարըխ), որ եզան և գոմէշին բարակ մորթէն կը պատրաստուի, հոս կը ծախեն տափակները, եէմէնիճիները և չուանճիները, զոյգը $2^1/_2$—3 ղրշ.։ Բայց ասոր կարեւոր մաս մըն ալ Իզմիտ և Կէյվէ կը ղրկեն։ Տրեխի յատկացուած մորթը 3—4 օր կ'ազնեն և մանուածոր չրջանակներու մէջ պրկելով, վրան մոխիր կը ցանեն և արեւին դիմաց կը չորցնեն։

Տեղւոյս խաղախորդարանները իրենց ամէն տեսակ մորթի պէտքերը ընդհանրապէս շրջակայ գիւղերէն ու մասնաւորապէս մսավաճառներէն կը հոգան։

Դուրսանի ոչխարի մորթերը, մօտ 2—3000 հատ, քանի մը տարիէ ի վեր դուրսէն եկող վաճառականներ կը գնեն միանուագ, որով տեղացի խաղախորդները տեղի տալեն անոր համար որ կարճ միջոցի մէջ մորթերու գինին վրայ առհասարակ զգալի բարձրացում մը առաջ եկած է, այնպէս որ 5—6 ղրշ. արժող մորթը հիմա 9—12 ղրշ.ի ելած է։

Տեղւոյս խաղախորդութեան մէջ գործածուած նիւթերէն՝ մայրի կեղեւը (գապուգ), խողկաղինը (փալամուտ), սօմագը (թեթիռ եափրաղը) մեծ մասամբ կը բերուին Կէյվէէն, Կէօլպազարէն և Խանդէբիրէն։

Տեղւոյս 30 խաղախորդները չեն կրնար գոհացնել 200ի չափ մուճակի գործավարները։ Ուստի սախթիյան, մեշին և վագեթա կուգայ Խակիչէհիրէն, Պոլսէն, Պիլէճիկէն, Կէրէտէէն, Աֆիոն-Գարահիսարէն և Ուշագէն, և կերպով ալ չատ կ'ընեն, որովհետեւ հոն բլալիք դարեր անհամեմատ աժան կ'ինայ այստեղի վրայ։

Եւրոպայէն, Պոլսէն, Սագըզէն, Միտիլլէնէն խանաս բերուած կաշին գալուն՝ արհեստաւորն ու ժողովուրդը անոր վարժուեցան, անոր հաւնեցան և հետեւաբար ճերմակ կաշին յարգէ ինկաւ, ու ա՛լ բացորոշ բան մ'է թէ խանասին հոս ներածուելէն ի վեր մեր խաղախորդներուն տկարացումը չեշտուած է։ Ճերմակ կաշին՝ նորաձեւ մուճակներու ամէն տեսակներուն չյարմարելուն այլեւս բոլորովին հանգած՝ 3—4 հոգինոր՝ 2 տարի կ'ընէ որ տեղական խանաս չինել սկսած են, որ թէեւ աւելի դիմացկուն է, սակայն վրան արհեստին նրբութիւնը կը պակսի և դրսինին չէք տեսքը չունենալէ զատ հում ալ կ'ըլլայ միանգամայն։

Ընդհանրապէս շատեր միայն վագեթայի կամ ուրիշ մէկ տեսակի վրայ գործ կ'ընեն, մինչդեռ կան խաղախորդներ ալ որ ամէն տեսակ ապրանքէն ալ կը պատրաստեն՝ սախթիյանը, մեշինը, վագեթան, ճերմակ կաշին և խանասը միանգամայն։

Ճերմակ կաշին կը ծախուի թաց և հատով 50—150 ղրշ., իսկ խանասը չոր և օխայով, ճերմակ կաշին կը սակարկուի առհասարակ չինուած գործարանին մէջ, իսկ միւսը ամէն տեղ։

Տապակներուն արտադրած բուրդը միայն հոս կ'սպառի, իսկ զրփման կ'սպառծուի։ Գալով այծի բուրդին, ան ալ չուլի և զըլչանի կը գործածեն։

Վերոյիշեալ 30 խաղախորդարանները, ամէնքն ալ քաղաքին մէջ ըլլալուն, սանն սանն գանոնք վերցուելու չչուէներ կ'ելնեն՝ խամ ջուրին համար հանրային առողջութեան վնասակար նկատուելով։ Սակայն առողջապահական քննիչ հանգուցեալ Պօնկովսքի փաշա առիթով մը քաղաքս այցելած միջոցին՝ այդ հարցին կրաչումը առաջքը առնուիլը ցուցնելէ վերջ՝ համալիչ փաստերով ալ հաստատած է թէ խաղախորդարաններու ճախճախուտ քաղ...

ԹԵՐԹԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

"ԷՍՄԷՐ ՔԱՊՕԹ" ԵՒ "ՏԻՄԻ"

Նիւ Եօրքէ կը գրեն Մայիս 15 թիւով.— Էսմէր քապօթի և տիմիի պակասը հետզհետէ զգալի կ'ըլլայ ամերիկեան հրապարակին վրայ։ Շատ գործարաններ իրենց յառաջիկայ արտադրութիւնները ամբողջովին ծախած են մինչեւ 1906 Յուլիս և այդ թուականէն ետքը յանձնելու պայմանաւ միայն նոր յանձնարարութիւններ կը ստանան։

Գունաւոր բամբակեղէնի քանի մը գործարաններ այժմ իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են էսմէր քապօթի վրայ և եթէ այս սկզբունքը ընդհանրանայ, ասոիճան մը պիտի նըպաստէ հրապարակին բարւոքման։ Չինաստանի համար ապրանք գնողները կը պատրաստուին մեծ քանակութեամբ գնել արդի գիներով։ Ասկից զատ, Հնդկաստանէն ալ մեծամեծ խնդրանքներ կան։

Գալով քապօթ Ա.ի, ամերիկեան գործարանները Օգոստոսին յանձնելու պայմանաւ միայն կ'ընդունին յանձնարարութիւնները, այն ալ ո՛չ թէ հաստատուն գինով մը, այլ յանձնման ատեն ի՛նչ գին որ ունի քապօթը, ա՛ն գնով։ Ասոր պատճառը սա է որ գործարանատէրերը գիներու բարձրացում մը կը յուսան մինչեւ Օգոստոս։

[Սթրօնկ էնտ Թրօպրիճ]

×

ԱՊԱԿԻԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԱՊԱԿԻԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՄԵՔԵՆԱՅՈՎ

Պելժիքայէ եկած լուրեր կը ծանուցանեն որ ապակեհատներու սէնտիքան, որուն ջանքերը ո՛չ նուազ նպաստեցին գիներու բարձրացման, գործէ քաշուելու վրայ է։ Այս տարրին անհետացումը ի հարկէ մղում պիտի տայ բաղմաթիւ աւտոմաններու գործունէութեան, որոնք պիտի նպաստեն արտադրութեան աւելնալուն և այս կերպով ապակիին գինը քիչ ժամանակի մէջ իր բնական վիճակը պիտի առնէ։

Իբրեւ ապակիի հրապարակը շահագրգռող լուր, ըսենք որ Ժեօմոնի մէջ՝ ապակեգործ վարպետներու ներկայութեան՝ նոր փորձեր կատարուած են մեքենայի միջոցաւ ապակի պատրաստելու։ Այս փորձերը ցոյց տուին որ ըզգալի յառաջդիմութիւն մը կատարուած է ապակեչինութեան մէջ։ Անժխտելի է որ մեքենայի գործածումը յառաջդիմութեան նոր տարր մը կը կազմէ, ապակիի արժէգինին զեղչման նպաստող։

[Օամ. Առեւտր. Սենեկի Թերթն]

×

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԿԱՃԱՌ

Իտալայի երկրագործներու ընկերակցութիւնը, որուն նախագահն է Մարքիզ Ռաֆայէլ Բաքէլլի, հետեւեալ նամակը ղրկած է զանազան երկիրներու երկրագործական գլխաւոր ընկերակցութեանց նախագահներուն.—

Իտալայի երկրագործներու ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ, Հռոմի մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որուն նպատակն է ամէն երկիրներու երկրագործական ընկերակցութեանց գաղափարներն առնել ի մասին Իտալիոյ Թագաւորին նախաձեռնութեան՝ Երկրագործական Միջազգային Կաճառ մը կազմակերպելու համար։ Ամէն երկրի երկրագործական ընկերակցութիւններէն կը խնդրուի իրենց կարծիքները յայտնել և որպէսզի այս աշխատութիւնները, գործառնութիւնները պայմանները, բոյսերուն և արջառին հիւանդութիւնները։

2. Միջազգային յարաբերութեանց մէջ գիւղացիներու գիւղատնտեսական պայմաններու, ապահովագրութեանց և երկրագործական վարկի կազմակերպութիւնը։

3. Միջոցներ առաջարկել ամէն տեղերու երկրագործներուն չահերը պաշտպանելու համար, նկատի առնելով նաեւ երկրագործական միջազգային համաժողովներու յայտնած բաղձանքները։

Ինչպէս ամէն ոք գիտէ, այս նախաձեռնութիւնը ընելով, Իտալիոյ Թագաւորին գաղափարն եղած է ոյժ տալ երկրագործական ընկերակցութեանց։ Համաժողովը, որուն խօսքը ըրինք և որուն պիտի մասնակցին բոլոր ակումբները, Հռոմի մէջ պիտի գումարուի Մայիս 28ին (Ը. Ն.)։

[Լ'ակրիքիւլթիւր]

×

ԼԵՄՈՆԻ ԵՒ ԱՂԱԾ ՋՈՒԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Սիկիլիայէն Նավիկաձիոնէ ծէնէրալէ Իդալիանայի 9 շոգենաւերով եկաւ 22,145 սնտուկ լիմոն, Սրքիպելագոսէն՝ երեք առագաստանաւով՝ 2500 սնտուկ, Սուրիայէն՝ չորս շոգենաւով՝ 10,146 սնտուկ (250—300 հատնոց)։ Ծախուեցաւ Սիկիլիոյ լիմոնը 3.75 ֆր.ի, Սուրիոյ նոր լիմոնը՝ 7-$7^1/_2$ ֆր.ի և Արքիպելագոսինը՝ 14—16ի։

×

Իտալիայէ եկած սարտէլներու քանակութիւնը սահմանափակ է, տեսակն աղէկ չըլլալուն համար։ Տակառը կ'արժէ 36—39 ֆր. չոգենաւ յանձնելի։

[Լա Ռասէնեա Իդալիանա]

Պարզ Խօսքեր

Սիրելի Հրանտ

Շա՛տ կարեւոր է հասկնալ ճշտիւ թէ ի՛նչ է պատճառը որ աւուրչէքները մեծապէս կը տարբերին զանազան գաւառներու համար։ Աշխատողներ կան որոնք ուրիշներէն հարիւր և նոյն իսկ հազար անգամ աւելի վարձք կ'առնեն ո՛ և է գործի համար։ Ոմանք անիրաւ կը գտնեն այս անհաւասարութիւնը, մինչդեռ անիկա մասամբ նկարագիրներու և ֆիզիքական ու մտաւորական կարողութիւններու և մասամբ դաստիարակութեան ու փորձառութեան արդիւնք է։ Աւուրչէքի սակագինը կը հպատակի խնդրանքի և մատուցման օրէնքներուն զորոնք պիտի ուսումնասիրենք յետոյ։ Ինչպէս որ ապրանքի մը գինը կը բարձրանայ երբ հրապարակին վրայ քիչ կայ անկէ և խնդրանքը շատ է, այնպէս ալ մարդուն աշխատութեան գինը կը բարձրանայ երբ անոր պէտքը շատ է և մատուցումը քիչ։ Երբ ջերմաչափ գործիք մը կը գնենք, այդ գործիքը չինելու կարող մարդու մը աշխատութիւնն է որ կը վարձատրենք։ Եթէ շատ մարդիկ միեւնոյն ատեն ջերմաչափ մը ունենալու պէտքը զգան, և սակաւաթիւ գործաւորներ կարենան այդ գործիքը չինել, այս պարագային՝ գործաւորները կրնան բարձր գին մը պահանջել իրենց աշխատութեան համար։ Ուստի աւուրչէքը, ինչպէս ապրանքի գինը, կախում ունի խնդրանքի և մատուցման օրէնքէն։

ՍԻՄՈՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

ՅԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՀԱՒԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՒՆՈՑԻՆ ԿԱՀԱՒՈՐՈՒՄԸ

Հաւնոցին կահաւորումը սա հետեւեալ չորս էական և պարզ տարրերէն կը բաղկանայ.—

Ա. Թառ, Բ. Բունիկ, Գ. Կերակրամն, Դ. Ջրաման։

Թառերը կրնանք երկուքի բաժնել. —Ա. Հաստատուն կամ անշարժ թառեր, Բ. Շարժուն թառեր։

Երեկոյին հաւերը աքաղաղին հրաւէրութեամբը ներքեւ կը հաւաքուին հաւնոցին մէջ, յետոյ աքաղաղը նախ ինքը կը թառի թառերու ամենաբարձրին վրայ ու կ'սկսի իր քովիկը հրաւիրել հաւերն ալ։

Հաւերը մէկիկ մէկիկ աքաղաղին քովիկը կը չարուին ու այնպէս թառերու վրայ կը գիշերեն մինչեւ արշալոյս։

Դիտելի է որ հաւերը թառելու ատենները անպատճառ վիրար անհանգիստ կ'ընեն և զօրաւորները կը ծեծեն ու կը չարչրկեն տկարները. ընականաբար այս անհաշտութեան բուն պատճառը լաւագոյն տեղը խլելու դրաւելուն մէջ կը կայանայ։

Պէտք է ըսել թէ այս կռիւները շատ անգամ անկումներով կը վերջանան որոնք քիչ մը քիչ չէ որ կը վնասեն հաւերուն։ Կռիւներէ և երկինքէ առաջ եկած գիշերային անկումները ընդհանրապէս վտանգաւոր կ'ըլլան, քանի որ վար իյնալ հաւերուն մեծամասնութիւնը երբեմն կրնայ ծանրապէս վիրաւորուիլ և հետեւաբար նոյնիսկ մեռնիլ։

Մեր գիւղացի հաւաբուծները պէտք եղածին չափ ուշադրութիւնով չեն չիներ իրենց հաւնոցին թառերը որոնք ընդհանրապէս չգլխուած, անտաշ փայտի կոշտ կտորներ են, հաւնոցին ընդդիմակաց պատերուն ո՛ և է մէկ մասին վրայ գամուած։

Անտաշ, չգլխուած և իբր թառ ծառայող փայտէ ձողերը հաւերու ոտքերուն վրայ կոշտեր կ'առեղծեն որոնք կրնան անհանգիստ ընել զանոնք։

Դիւրաբեկ, ծուռ, կլոր և նեղ փայտերը ընտրելի չեն կրնար ըլլալ, որովհետեւ այսպիսի թառերու վրայ նիհզող հաւերուն կրծոսկրերը մեծապէս կը վնասուին։

Բարձր թառեր չինելու հետամուտ գտնուելու չէ հաւարոյծը, քանի որ

Պատկեր Գ.

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ ԹԱՌ

կիւէէ և կամ ո և է պատճառէ առաջ եկած անկումներուն հետեւանքը աւելի վտանգաւոր կրնայ ըլլալ։

Սանդուխի պէս բարձրութեան զանազան աստիճաններով չինուած թառերը պէտք է որ մէկզմէկէ գոնէ 50—60 սանթիմէթր բացութիւն ունենան որպէսզի է՛ն բարձր աստիճանին վրայ նիհզող հաւերուն ծիրտերը չազտոտեն իրենցմէ մէկ քանի աստիճան վարը գտնուող ընկերակիցները։

Հաստատուն թառերը մաքրելը դժուար ըլլալուն համար մենք հոս պիտի ներկայացնենք միայն անոնց շարժուն տեսակները։

Ա.— Շարժուն թառ ոտքով. (Տե՛ս պատ. 3).— Դպրոցական աշակերտներու գրասեղաններուն նմանող այս թառը կարծր և չգլխուած եօթն տախտակներով չինուած է, որուն երկայնութեան չափը հաւնոցին երկայնութեանը համեմատ կրնայ փոխուիլ։

Թառին վրայի մասը ծածկող ամենէն խոշոր և երկայն տախտակին լայնութիւնը 10—12 սանթիմէթր է, իսկ թառին բարձրութիւնը 40 սանթիմէթր։ Այսքան փոքր բարձրութենէն իյնող ամէնէն ծանր հաւերն իսկ այնչափ չեն վնասուիր։

Թառին հաստատութիւնը ապահովելու համար նեցուկներ կը չինենք, պայմանաւ որ ասոնք խիստ չեղ կերպով զետեղուին որպէսզի հաւերը չի կրնան թառիլ այս նեցուկներուն վրայ։

Շարժուն թառը կազմող եօթն տախտակները մէկզմէկու կցուած են սօսինձով և թառին ամբողջութիւնը ներկի թանձր խաւով մը ծածկել պէտք է որպէսզի հաւոջիլներու բնակութիւնն ու բազմանալը արգիլուի։

Բ.—Շարժուն թառ յենարանով. (Տե՛ս պատկ. 4).— Թառը իր մէջ ընդունելու յատկացուած յենարանը տասն սանթիմէթր թանձրութիւն ունեցող փայտի կտոր մըն է որուն ճիշտ մէջտեղը քառակուսի ծակ մը ձգուած է, իսկ բուն թառը հաւնոցին երկայնութիւնը ունեցող յղկուած փայտէ տափակ ձող մըն է, որուն լայնութիւնը 10—12 սանթիմէթր ըլլալու է։

Հաւնոցին հանդիպակաց իւրաքանչիւր պատի վրայ երեք պտուտակներով յենարաններ կը հաստատենք, յետոյ բուն իսկ թառը կազմող փայտէ ձողին երկու ծայրերը քառակուսիացնելու և յենարանին մէջ զետեղելով վերջ տալու է գործողութեան։

Զմոռնանք ըսել թէ այս թառին բարձրութիւնն ալ նախորդներուն պէս քառասուն սանթիմէթր է։

Հաւոջիլներու վտարմանը համար թառերը պէտք է ներկել։

Շարժուն թառերու առաւելութիւնները կը կազմեն դիւրաւ մաքրուիլը, տեղափոխութեան կարելիութիւնը և հաւնոցին բնակիչներուն առժամանակեայ բազմացմանը հետ թառեր չինելու դիւրութիւնը։

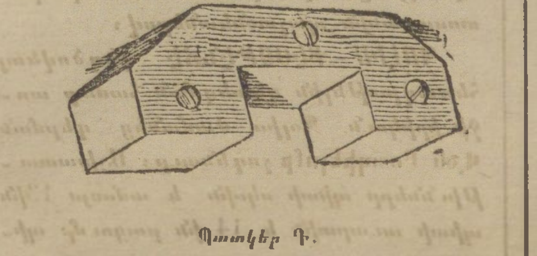

Պատկեր Դ.

ՇԱՐԺՈՒՆ ԹԱՌ ՅԵՆԱՐԱՆՈՎ

ՀՕՏԻՕՆ

Մասնագէտ Երկրագործական գիտութեանց